

ॐ

॥ श्री काशी यात्रा विलासः ॥

॥ उदक् पूर्वा तीर्थयात्रा स्वपरानंददायिनी ॥

॥ महात्म्य स्तव संयुक्ता भाषापद्य विगुंफिता ॥ १ ॥

॥ श्रीमन्मगनलालार्य तनुजो मणिशंकरः ॥

॥ आयाची पट्टनावासी लेखकश्च प्रकाशकः ॥ १ ॥

प्रथमावृत्तिः प्रत ५००.

संवत् १९७७

सन् १९२१.

अमदावाद.

श्री सत्यविजय प्रिन्टींग प्रेसमां शा. सांकलानंद
हरिलाले छाप्युं. पांचकूवा नवा दरवाजा.

॥ विनामूल्यं वित्तीयते ॥

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૨૯ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ડા.શી યાજ્ઞ વિના.સ

વિષય ૮૨ : ૪૧૪૯, ૨૫૨૧૩ ગાંધી

॥ ॐ ॥

॥ श्री विश्वेश्वरो विजयतेतराम् ॥

॥ अथ श्री तीर्थयात्रा विचारः ॥

॥ यद्यदाचरति श्रेष्ठ स्तत्तदेवैतरो जनः ॥

॥ सयत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥ १ ॥ गीता ॥

॥ॐ नमःसुत्याय च पथ्याय च, नमःकाट्याय च नीप्याय च॥

नमः कुल्याय च सरस्याय च, नमो नादेयाय च वैशंताय च ॥

नमः कूप्याय चावट्याय च ॥१॥ यजुः, सं०अ.१६ मंत्र ३७ ॥

॥ तीर्थकरेभ्यश्च तीर्थेभ्यो नमो नित्यं नमोनमः ॥

॥ तीर्थयात्रामहिमा ॥

तीर्थानि तीर्थकर सत्कृतानि, भांत्युत्तमान्युत्तमभारतेस्मिन् ॥

अंतर्बहिः शुद्धिकराणि, यत्र, भक्त्याभ्रमन्तो न भवे भ्रमन्ति॥

तीर्थानि तीर्थकर भूषितानि, चेत्तान्य तीर्थकर दूषितानि

तथापि श्रद्धाभर सेवितानि, हंतर्बहिः शुद्धि काराणि सन्ति॥२॥

तीर्थानि गंगा यमुना सरस्वती तटे तटे रम्यतराणि सन्ति ॥

संसेव्यतान्येवतरां तरान्त, श्रद्धा दया दान दमै र्मनुष्याः॥३॥

सत्रैरनेकैरपि तीर्थयात्रा शिष्टैर्विशिष्टा विमता पवित्रा ॥

(२)

सदा भवत्रासहरा प्रशान्ति प्रदा परब्रेह च सत् शिवाय ॥४॥म.
यातृन् या त्रायते पापात् यात्रा सापरिकीर्तिता ॥
भयापहा तीर्थयात्रा भवयात्रा भयावहा ॥ १ ॥
सदा महर्षि जुष्टांभः स्तीर्थ मित्यभिधीयते ॥
तीर्थकरी तीर्थयात्रा परमानन्द दायिनी ॥ २ ॥
तीर्थाभिगमनं पुण्यं पुण्यं तीर्थाविगाहनं ॥
तीर्थे जप्तं हुतं दत्तं श्रेयः प्रेयः प्रदं परं ॥ ३ ॥
तीर्थेवासो सदैवास्तु तीर्थे साधु समागमः ॥
तीर्थकरं स्मृतं तीर्थे तीर्थे वा मरणं वरं ॥ ४ ॥
तीर्थ सं सेवना दंष्ट्रो जहात्य च्युत चेतनः ॥
तीर्थ संस्मरणं पुण्यं तीर्थ स्नायी विशुध्यति ॥५॥म॥
ऋषीणां परमं गुह्यं मिदं भारत सत्तम ॥
तीर्थाभिगमनं पुण्यं यज्ञैरपि विशिष्यते ॥ १ ॥
तीर्थान्यनुसरन्धीरः श्रद्धावानः समाहितः ॥
कृतपापो विशुध्येत किं पुनः श्रद्धयायुतः ॥१॥ भारते ॥
अद्भिः शुध्यन्तिगात्राणि बुद्धि ज्ञानेन शुध्यति ॥
अहिसया च भूतात्मा मनः सत्येन शुध्यति॥१॥बौधायनः॥
गच्छन् तीर्थानि कौन्तेय धर्मो धर्मेण वर्धते ॥१॥भारते॥

(३)

॥ अथ तीर्थाधिकारिणः ॥

यस्य हस्तौ च पादौ च मनश्चैव सु संयतं ॥

विद्या तपश्च कीर्तिश्च स तीर्थफलमश्नुते ॥ १ ॥

परिग्रहादपावृत्तः संतुष्टो येनकेनचित् ॥

अहंकारनिवृत्तश्च स तीर्थ फलमश्नुते ॥ २ ॥

अकल्कको निरारंभो लघ्वाहारो जितेन्द्रियः ॥

विमुक्तः सर्व पापेभ्यः सतीर्थफलमश्नुते ॥ ३ ॥

अकोपनोऽमलमतिः सत्यसंधो दृढव्रतः ॥

आत्मोपमश्नूतेषु सतीर्थफलमश्नुते ॥ ४ ॥

अश्रद्धवानः पापात्मा नास्तिकोऽच्छिन्नसंशयः ॥

हेतु निष्ठश्च पंचैते न तीर्थफलभाविनः ॥ ५ ॥ भारते ॥

॥ सतीनां विधवानां च पुत्राणां परमं हितं ॥

॥ पति सेवा परोधर्मः सतीनां नापरोमतः ॥

॥ तीर्थस्नानार्थिनीनारी पतिपादोदकंपिबेत् ॥ १ ॥ म ॥

॥ एकाकिनी न विधवा तीर्थयात्रां परिभ्रमेत् ॥

॥ संबन्धीजनतंत्रास्या न स्वतंत्रा कदाचन ॥ २ ॥ म ॥

॥ मातापित्रोः परासेवा तीर्थेभ्योपिगरीयसी ॥

॥ उपेक्ष्य पितरौ पुत्रो न तीर्थ फलमश्नुते ॥ ६ ॥ म ॥

॥ कर्तव्यं तीर्थयात्रिणां ॥

सहाग्निं वा सपत्नीको गच्छे तीर्थानि संयतः ॥
 प्रायश्चित्ती व्रती तीर्थे पत्नी विरहितोपि वा ॥ १ ॥
 तीर्थयात्रां चिकीर्षुः प्राग् विधायोपोषणं गृहे ॥
 गणेशं च पितृन् त्रिप्रान् साधून् च्छक्त्या प्रपूज्य च ॥ २ ॥
 कृत पारणको हृष्टो गच्छेन्नियमधृक् पुनः ॥
 आगत्याभ्यर्च्य च पितृन् यथोक्तं फलं भाग्भवेत् ॥ ३ ॥
 गच्छन् देशान्तरं यस्तु श्राद्धं कुर्यात्तु सर्पिषा ॥
 यात्रार्थं मिति तत्प्रोक्तं प्रवेशे न च संशयः ॥ ४ ॥ स्मृतयः ॥
 कुलाऽऽवासं ग्रामदेवान् देवर्षिपितृमानवान् ॥
 संतर्प्य श्रद्धया युक्तो यात्री कार्पटिको व्रजेत् ॥ ५ ॥ म ॥
 दूरं मे मरणं युवाहमधुना धार्यं न चित्ते त्विति ॥
 श्रोतव्यो निभृतं कृतांतं महिषग्रैवयं घंटारवः ॥
 नैकट्या त्र्यकटो त्र्यकट श्रमघटा मप्राप्य हित्वा द्रुतं ॥
 जीर्णा पर्णकुटीं ततः पटुमतिं गच्छेत्पुत्रीं धूर्जटेः ॥ १ ॥
 काशीखंड. अ. २६ श्लो. १४९

॥ अथ तीर्थेति कर्तव्यता ॥

मुण्डनं चोपवासश्च सर्वं तीर्थेष्वयं विधिः ॥

(५)

वर्जयित्वा कुरुक्षेत्रं विशालां विरजां गयां ॥ १ ॥
प्रयागे वपनं कुर्यात् गयायां पिण्डपातनं ॥
दानं दद्यात्कुरुक्षेत्रे ~~प्राग्व्याप्तं~~ तनुं त्यजेत् ॥ २ ॥
अर्घ्यमावाहनं चैव द्विजांगुष्ठ निवेशनं ॥
विकर स्तुप्ति प्रणश्च तीर्थश्राद्धे विवर्जयेत् ॥ ३ ॥
नावाहनं न दिग्बन्धो न दोषो द्रष्टि संभवः
सकारुण्यं च कर्तव्यं तीर्थ श्राद्धं विचक्षणैः ॥ ४ ॥
अवनेजनं पिण्डदानं पुनः प्रत्यवनेजनं ॥
दक्षिणा चान्न संकल्प स्तीर्थश्राद्धे त्वयंविधिः ॥ ५ ॥
देशं कालं च पात्रं च प्राप्य श्राद्धं समाचरेत् ॥
देशे काले च पात्रे च दत्तं भवति चाक्षयं ॥ १ ॥ म. ॥

॥ चतुर्विधानितीर्थानि ॥

मानसं दैहिकं भौमं जांगमं च चतुर्थकं ॥
चत्वार्येतानि तीर्थानि पावनानि मनीषिणां ॥१॥म.॥
मानसाद्यानि तीर्थानि शास्त्रोक्तानि विशेषतः ॥
काशीखंडे रसाध्याये, अगस्तिः प्राह स्वप्रियां ॥२॥म.

॥ तत्राद्यं मानसं तीर्थम् ॥ १ ॥

मानसान्यतीर्थानि सत्यादीने च वै प्रिये ॥

एतानि मुक्तिदान्येव नात्र कार्या विचारणा ॥ २६ ॥

शृणु तीर्थानि गदतो मानसानि ममानघे ॥

येषु सम्यङ्नरः स्नात्वा प्रयाति परमां गतिं ॥ २९ ॥

सत्यं तीर्थं क्षमा तीर्थं तीर्थं मिन्द्रियनिग्रहः ॥

सर्वं भूत दया तीर्थं सर्वत्रार्जव मेव च ॥ ३० ॥

दानं तीर्थं दमस्तीर्थं संतोषस्तीर्थमुच्यते ॥

ब्रह्मचर्यं परं तीर्थं तीर्थं च प्रियवादिता ॥ ३१ ॥

ज्ञानं तीर्थं धृति स्तीर्थं तप स्तीर्थं मुदाहृतं ॥

तीर्थानां परमंतीर्थं विशुद्धिर्मनसः परा ॥ ३२ ॥

* * * * *

निग्रहीतेन्द्रियग्रामो यत्र चैव वसे नरः ॥

तत्र तस्य कुरुक्षेत्रं नैमिषं पुष्कराणि च ॥ ४० ॥

ज्ञानहृदे ध्यानजले रागद्वेष विवर्जिते ॥

यः स्नाति मानसे तीर्थे स याति परमां गतिं ॥ ४१ ॥

आत्मा नदी संयम पूर्ण तोया, सत्यहृदाशीलतटादयोर्मिः ॥

तत्राभिषेकं कुरु पांडुपुत्र, न वारिष्ठा शुध्यति चांतरात्मा ॥ १ ॥ भा.

काशी क्षेत्रं शरीरं त्रिशुवनजननी व्यापिनीज्ञानगंगा ॥

(७)

भक्तिः श्रद्धा गयेयं निजगुरुचरण ध्यानयोगः प्रयागः ॥

विश्वेश्वरोयं तुरीयः सकल जनमनः साक्षिभूतान्तरात्मा ॥

देहे सर्वे मदीये यदि वसति पुनःक्षेत्रमन्यत्किमस्ति ॥ १ ॥ श्री. ऋ.

॥ शारीरं च द्वितीयकं ॥ २ ॥

मनोविशुद्धं पुरुषस्य तीर्थं, बाचां यमस्तिन्द्रियानिग्रहश्च ॥

एतानि तीर्थानि शरीरजानि, स्वर्गस्यमार्गं प्रतिबोधयन्ति ॥ १ ॥

देव द्विज गुरु प्राज्ञ पूजनं शौचमार्जनं ॥

ब्रह्मचर्यं महिसा च शारीरं तप उच्यते ॥ १ ॥ गीता ॥

अंगुल्यग्रे भवे दैव मार्षं मंगुलि मूलगं ॥

ब्राह्ममंगुष्ठ मूले तु पाणिमध्ये प्रजापतेः ॥ १ ॥

मध्ये गुष्ठप्रदेशिन्योः पित्र्यं तीर्थं प्रचक्षते ॥ का. खं. अ. ३-१-१७८

शारीरं पंच सत्तीर्थं सदा कुर्वन् विमुच्यते ॥

शारीराण्यपि तीर्थानि कृच्छ्रं चान्द्रायणादिनि ॥ म ॥ १ ॥

॥ तृतीयं जंगमं तीर्थं ॥ ३ ॥

॥ ब्राह्मणा जंगमं तीर्थं निर्मलं सार्व कामिकं ॥

॥ येषां वाक्योदकेनैव शुध्यन्तिमलिनोजनाः ॥ १ ॥

॥ न ह्यम्भयानि तीर्थानि न देवा मृच्छिलामयाः ॥

॥ ते पुनन्त्युरुकालेन दर्शनादेव साधवः ॥ २ ॥ भा. ॥

॥ गच्छिद्देवाश्च देवाश्च पवित्रं कृत्स्नमेकतां ॥

॥ ब्रजे तन्मानसं तीर्थं यस्मिन् स्नात्वा तो भवेत् ॥ ३ ॥ श्री.शं.

॥ भौमं तीर्थं चतुर्थकं ॥ ४ ॥

॥ भौमानामपि तीर्थानां पुण्यत्वे कारणं श्रणु ॥ ४२ ॥

॥ यथाशरीरस्योद्देशाः केचिन्मध्यतमाः स्मृताः ॥

॥ तथा पृथिव्यामुद्देशाः केचित्पुण्यतमाः स्मृताः ॥ ४३ ॥

॥ प्रभावादद्भुताद्भूमेः सलिलस्य च तेजसा ॥

॥ पारंपर्यान्मुनीनां च तीर्थानां पुण्यता मता ॥ ४४ ॥

॥ सन्ति पुण्यजलानीह सरांसि सरितो मुने ॥

॥ स्थाने स्थाने च तीर्थानि जितात्माध्युषितानि च ॥

का. खं. अ. २९॥

॥ नदीषु देवखातेषु तडागेषु सरस्सु च ॥

॥ स्नानं समाचरे न्नित्यं गर्तं प्रस्र वणेषु च ॥ १ ॥

॥ निपानादुद्धृतं पुण्यं ततः प्रस्रवणोदकं ॥

॥ ततोपि सारसं पुण्यं ततो नादेय मुच्यते ॥ २ ॥

॥ तीर्थतोयं ततः पुण्यं गांगतोयं ततोधिकं ॥ ३ ॥ अग्नि.पु. ॥

॥ पुष्कराद्यानि तीर्थानि सन्ति भौमानि भारते ॥ १ ॥ म.

॥ काशी काञ्ची च मायाख्या त्वयोध्या द्वारवत्यपि ॥

॥ मथुरा वंतिका चैताः सप्त पुर्योत्र मोक्षदाः ॥ ६८ ॥

(९)

- ॥ नृणां पापकृतां तीर्थे पापस्य शमनं भवेत् ॥
॥ यथोक्तफलदं तीर्थं भवेत् श्रद्धावतां नृणां ॥ ६२ ॥
॥ तस्मा ज्ञौनेषु तीर्थेषु मानसेषु च नित्यशः ॥
॥ उभयो रपियः स्नाति स याति परमां गतिम् ॥ ४५ ॥
॥ ब्राह्ममाग्नेय मुद्दिष्टं वायव्यं दिव्य मेव च ॥
॥ वारुणं यौगिकं चैव सदास्नानं प्रकीर्तितं ॥ १ ॥
॥ अद्भिः शुध्यन्ति गात्राणि बुद्धि ज्ञानेन शुध्यति ॥
॥ अहिसया च भूतात्मा मनः सत्येन शुध्यति ॥ १ ॥ बौधायनः ॥
॥ एक द्वि त्रि चतुः स्नात उत्तमस्तूत्तरोत्तरः ॥
॥ चतुर्विधेषु तीर्थेषु यः स्नातः स सदा शुचिः ॥ १ ॥ म. ॥
॥ शुद्धो न्तर्मानसे तीर्थे भौमतीर्थाप्लुतो बहिः ॥
॥ संसेव्यजागदं तीर्थं शारीर तीर्थकृत् कृती ॥ २ ॥ म. ॥

॥ इति शिवम् ॥

- ॥ काशी काशी शिवः काशी, काशी काशी शिवः शिवः शिवः ॥
॥ त्रिवार संस्मरन् नित्यं, काशीवासफलं लभेत् ॥ १ ॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥



॥ पृष्ठ ३२ परिशिष्टम् ॥
॥ भवानीं दंडपाणिं च जैगीषव्यगुहां नुमः ॥

१॥ मात भवानि तव पादरजो भवानि ॥
॥ मात भवानि तव दासतरो भवानि ॥
॥ मात भवानि न भवानि यथा भवेऽस्मिन् ॥
॥ त्वद्भाग् भवान्यनुदिनं न पुन भवानि ॥ १ ॥

॥ श्रीपूर्णभद्रात्मजरत्नभद्रागर्भोद्भव श्रीहरिकेश यक्ष ॥
॥ श्रीदण्डपाणे त्र भवत्प्रसादा न्निर्विघ्नवासोस्तुशिवायकाश्यां ॥२म॥

१॥ श्रीरत्नभद्रांगजोद्भूत पूर्णभद्रसुतोत्तम ॥
॥ निर्विघ्नं कुरु मे यक्ष काशीवासं शिवाप्तये ॥ ३ ॥
॥ काशी वासकृते समागतवता श्रीमंदराद्रेः पुरा ॥
॥ जैगीषव्यमुनि गुहाश्रित उमाकन्तेन दृष्ट शिरात् ॥
॥ आदावेव कृतादरेण मुनिना यत्रेडितः पूजितः ॥
॥ जैगीषव्य गुहाश्रितो विजयते उयेष्टेश्वरः शंकरः ॥५॥म॥



॥ श्री काशी यात्रा विलासः ॥

॥ ॐ नमस्तीर्थाय च, कूल्याय च. ॥

॥ हिरण्यशृंगं वरुणं प्रपद्ये, तीर्थं मे देहि याचितः ॥ श्रुतिः ॥

॥ नमोन्तर्यामिणे नित्यं सच्चिदानंदमूर्तये ॥

॥ उदक् पूर्वा तीर्थयात्रां कृत्वा स्मृत्वा लिखाम्यहं ॥ १ ॥

॥ सरस्वती च यमुना गंगा त्रिपथगामिनी ॥

॥ उदक् पूर्वं प्रदेशस्था स्तिस्रो नद्यः पुनन्तु मां ॥ २ ॥

॥ स्मृत्वा महर्षिजुष्टांभः, त्रिष्वेशं विश्वमंगलं ॥

॥ उदक् पूर्वा तीर्थयात्रा ब्रुह्मासं स्त्रिभिरुच्यते ॥ ३ ॥

॥ प्रकीर्णः प्रथमोल्लासः, काशी यात्रा द्वितीयकः ॥

॥ प्रकीर्णश्चान्तिमोल्हासो यात्रोल्हासास्त्रयः शिवाः ॥ ४ ॥

॥ वेदान्तकोविदाऽयाची मणिशंकरशर्मणा ॥

॥ निरूप्यन्ते यथाशक्ति यात्रोल्हासा यथामति ॥ ५ ॥

॥ અથ યાત્રાઽભિક્રમઃ ॥

- ॥ ધર્મક્ષેત્ર પવિત્ર ભારત ભુવિ પ્રખ્યાત તીર્થાન્યતિ ॥
 ॥ નિઃશ્રેયોઽભ્યુદયાયસન્તિ સતતં જુષ્ઠાનિ તીર્થકરૈઃ ॥
 ॥ યાત્રા, સ્નાન, નિવાસ, દર્શન, તપશ્ચર્યાશ્ચતત્ત્થલે ॥
 ॥ શ્રી વિશ્વેશ કૃપાવશાદ્ભવતિચેદ્ભાગ્યોદયો ભાવ્યતે ॥ ૧ ॥

- ॥ શ્રીપુષ્કરં, કુરુક્ષેત્રં, હરદ્વારં, ચ માથુરં ॥
 ॥ તીર્થરાજં પ્રયાગં ચ, શ્રીવારાયણસિ મુત્તમાં ॥ ૧ ॥
 ॥ ગાદાધરં ગયાતીર્થં, વૈજનાથં, મહેશ્વરં ॥
 ॥ કાલકાર્લીં મહાકાર્લીં સર્વસિદ્ધિપદાં શિવાં ॥ ૨ ॥
 ॥ જગન્નાથં જગદ્વંચં, શિવં શ્રીભુવનેશ્વરં ॥
 ॥ દ્વાદશૈતાનિ તૈર્થ્યાનિ, કૃતયાત્રઃ સ્મરામ્યહં ॥ ૩ ॥

શા. વિ. છંદ.

શ્રી વિશ્વેશ્વરને સ્મરી સ્વ હૃદયે શ્રીતાતપાદાબ્જને
 શ્રીમત્પુષ્કરરાજ આદિ સદ્ગણાં પુણ્યે સ્મરી તીર્થને;
 શ્રીગંગા યમુના વિરિંચિતનયા આદિ પ્રવાહો સ્મરી
 પ્રોત્સાહે નિજ તીર્થં દર્શણ લખું, વિદ્વદ્દેશેને વરી. ૧
 શ્રીમત્પુષ્કરરાજ, જોપુર, અને દિલ્લી, કુરુક્ષેત્ર થે
 શ્રીભાયાપુર, ગાંગતીર હરનાદારે ત્રિરાત્રી રહી,

સઘે રાવળખીંડિયે પણ જઈ દીપોત્સવી ત્યાં ઠરી
સ્નાનાથેં ચમળીજ યામુન જળે, આવ્યો મથુરાપુરી. ૨
શ્રીકૃષ્ણાતટ કૃષ્ણની પ્રિયપુરી મધ્યે ત્રિરાત્રી ઠરી
ખડોઆ સર્વ પ્રયાગરાજ હરખે યાત્રી ત્રિવેણી તટે,
શ્રીગંગાતટ વિશ્વનાથ નગરી મુક્તિપ્રદાતા પુરી
ખડોઆ કાર્તિક પુષ્કિંમા ગ્રહણના યોગે મુનિશ્વે કરી ૩
સારી શ્રાદ્ધ ગયા; ગયા, દરશને શ્રીવૈજનાથેશજી
કાલીદર્શન હર્ષ વર્ધન કરી, ભેટી જગન્નાથજી,
પૂજી શ્રીભુવનેશ, નાગપુર થૈ શ્રીનંદમારે થઈ
આવ્યા પાટણ ઘેર ચાર મહિને, યાત્રા કરીને સહી. ૪
યાત્રા શક્યતુસાર ચાર મહિના જે જે સ્થળોએ કરી
તે હેવાલ યથાનુભૂત સઘળો અત્રે લખું સંસ્મરી,
આમણીંત સદા થતાં સ્મરણુ તે પુણ્ય સ્થળો તીર્થનાં
સંવર્ધે શુભ વાસના હૃદયમાં, ખુદ્દા પથો સ્વર્ગના ૫

॥ અથ યાત્રો પદ્યમઃ ॥

શ્રીમદ્વૈકમ ઓગણીસશત ને પચાસની શાલમાં
યાત્રા ભાદ્રપદે પ્રયાણુ જ કરી કીધી હતી હર્ષમાં,
શ્રીગંગા ગુરૂ વિશ્વનાથ સુક્રપા પ્રારબ્ધ યોગે થતાં
યાત્રા પૂર્ણ કરી પ્રસન્ન મનથી નિર્વિધન આવ્યા હતા. ૧
યાત્રા પૂર્વ કરી કુટુંબસહિતે તેની રહી ભાવના
સઘે ખાસ નિમિત્તથી પુનરપિ યાત્રાથેં જો કામના,

સ્વાભિપ્રાય નિવેદતાં હરખથી નિશ્ચે કરી આખરે
 યાત્રાર્થે સહ આવવા મન કર્યું, મિત્રે ઉમાશંકરે. ૨
 બે મિત્રો મહદે હરીભજનને સાથે લઇને અમે
 સન્મૌહુર્ત પ્રયાણ પાટણથકી કીધું સુખે સોઘમે,
 પ્રારબ્ધે અણુચિંતવી બહુ કૃપા શ્રીવિશ્વનાથે કરી
 ઇષ્ટોને પ્રણુમી પ્રસન્ન મનથી યાત્રા જઇએ ફરી. ૩
 ધર્મક્ષેત્ર પવિત્ર ભારતવિષે તીર્થંકરોએ કર્યાં
 છે નિશ્ચેયસ તેમ અબ્યુદયદ, પ્રખ્યાત તીર્થો ઘણાં.
 યાત્રા, સ્નાન, નિવાસ, દર્શન, તપશ્ચર્યા, તહાં થાય બે,
 તો આ માનવ જન્મની સફળતા લેખાય, સફલાગ્ય બે. ૪

॥ અથ પ્રકીર્ણયાત્રા પ્રથમોલ્હાસઃ ॥ ૧ ॥

સાનંદે સતતે સ્મરી સ્વહૃદયે શ્રીકાશિવિશ્વેશને
 સંભારી નિજ તાતપાદ ગુરૂને શ્રીકેશવાનંદને,
 મિત્ર પ્રેરિત સંસ્મરી સ્વહૃદયે તે તીર્થયાત્રા બધી
 યાત્રાનો સઘળો યથામતિ લખું, હેવાલ આનંદથી. ૧
 શ્રીમદ્વૈક્રમ ઓગણીસશત ને પંચોતરા વત્સરે
 આસો શુકલ ત્રયોદશી શુભતિથે વારે શુભે મંગળે,
 ઉમાશંકર મિત્ર સાથ હરખે લેયો લઈ સાથમાં
 યાત્રાકાજ કરી પ્રયાણ પુરથી બેઠા સુખે રેલમાં ૨
 આબ્યું સ્ટેશન ખાસ સિદ્ધપુરનું ત્યાં ઉતરી રાતરે

ઠેરી એક પહોર આમજનને સ્નેહે મળી આદરે,
 શ્રીગોવીંદ તથૈવ માધવપદે પ્રેમે પ્રણામો કરી
 શ્રીસારસ્વતતીર વંદન કરી, ચાલ્યા સહિને મળી. ૩
 આઁયું સ્ટેશન “ફાલના” તરત ત્યાં આવ્યો ઉરે ઉભરો
 પૂજી શંકરને પ્રયાણ કરવા, ખડેચો વિસામો કર્યો,
 શિષ્યે સ્ટેશન માસ્તરે ધનજીયે શ્રીકેશવાનંદના
 પૂર્વે શંકરની શિવાલય કરી કીધેલ પ્રસ્થાપના. ૪
 જ્યાંથી આથમણે સમીપ શિવજી શ્રીનીમળાનાથ છે
 પૂર્વે પર્વતમાં પ્રસિદ્ધ પરશૂરામેશ પૂજાય છે,
 પૂજી શંકરને પ્રસન્ન મનથી તે ફાલના સ્ટેશને
 નૈવધ્ય પ્રભુને નિવેદન કરી કીધું સુખે ભોજને. ૫
 ત્યાંથી ચૌદશરાત ભોજન કરી રેલે ચઢીને અમે
 પૂર્વાણ્હે અજમેર સ્ટેશન પરે ખોલ્યા સુખે પૂનમે,
 આવીને અજમેર, પુષ્કર જવા સઘે કરી નિશ્ચય
 શોધ્યો સામાન મૂકવા ન ફિકરે સદ્ધર્મશાળાશ્રય. ૬
 મૂકીને અજમેર સામાન બધો સદ્ધર્મશાળાવિષે
 હર્ષે પુષ્કરરાજ સત્વર જવા, થૈ સ્વાર ટાંગાવિષે,
 કીધો પુષ્કરમાં મુકામ સુખથી અત્યંત આનંદમાં
 શ્રીમાળી કુળ દેવતા ભગવતી લક્ષ્મીતણા સ્થાનમાં. ૭



॥ શ્રીપુષ્કર માદિતીર્થમ્ ॥

- ॥ સ્વચ્છં ચંદ્રાવદાતં કરિકરમકર ક્ષોભસંજાતફેનં ॥
 ॥ બ્રહ્મધ્યાન પ્રસક્તૈર્વ્રતનિયમયુતૈઃ સેવિતં વિપ્રમુખ્યૈઃ ॥
 ॥ ઓંકારાલંકૃતેન ત્રિભુવનગુરુણા બ્રહ્મણા દૃષ્ટિપૂતં ॥
 ॥ પુણ્યં ધર્માર્થ મોક્ષપદ મઘહરં પુષ્કરં નઃ પુનાતુ ॥ ૧ ॥
 ॥ સ્વચ્છે પુષ્કર તીર્થરાજનિકટે યજ્ઞસ્થલઃ પર્વતઃ ॥
 ॥ માસે કાર્તિક શુક્લ પંચ દિવસ સ્નાનં સદા પુણ્યદં ॥
 ॥ પૂજ્યો યત્ર વરાહ વિષ્ણુસહિતો રુદ્રઃ પુરાણઃ પ્રમુઃ ॥
 ॥ સર્વં તીર્થમયં સદા કૃતયુગં બ્રહ્મૈવ તત્પુષ્કરં ॥ ૨ ॥
 ॥ શ્રીનાગાચલ યજ્ઞપર્વતતટે પુણ્યંસરઃ પુષ્કરં ॥
 ॥ તપ્તું સાધુ સમાશ્રિતં મુનિવરૈઃ પ્રાંચૈસ્તપોદુષ્કરં ॥
 ॥ ત્રૈલોકીપ્રથિતં ત્રિપુષ્કર મિતિ બ્રાહ્મં, શિવં, વૈષ્ણવં ॥
 ॥ શ્રીમત્પુષ્કરમાગ્રતીર્થમમલં, યાત્રી પવિત્રં શ્રયે ॥ ૩ ॥
 ॥ ત્રીણિશૃંગાણિ પુણ્યાનિ, ત્રીણિ પ્રસવણાનિ ચ ॥
 ॥ પુષ્કરાણ્યાદિસિદ્ધાનિ, તાપત્રિતયશાંતવે ॥ ૪ ॥
 ॥ એકાંતે સુખથી નિવાસ કરવા છે યોગ્ય સંસ્થાન તે
 ॥ લક્ષ્મીમંદિર, જ્યાં વિભક્ત વિરચી છે ધર્મશાળા બધે,

શ્રીમાળી મરૂદેશના વરસના મેળે મળે કાર્તિકે
 યાત્રી ગુર્જર માળવી પણ કરે વિશ્રામ તે સ્થાનકે, ૮
 ત્યાં શ્રીભૈરવશંકરાત્મજ વસે, નામે વજ્રેશંકર
 શ્રીમાળી દ્વિજ તીર્થગોર સુગુણી વાસિષ્ઠ પારાશર,
 શાંત બ્રાહ્મણ તે અતીવ વિનયી છે યોગ્ય કૌટુંબિક
 સર્વે યાત્રિકને સુખપ્રદ સદા સંસ્થાન સંરક્ષક. ૯
 શ્રીમાળી દ્વિજ બાંધવો ! સરવથા તે યોગ્ય સંસ્થાનનું
 યાથાશક્તિ ધને સુરક્ષણ કરો, છે સ્થાન તે ધર્મનું,
 લક્ષ્મી પૂજક ગોરનું પણ કરો સન્માન તે સ્થાનકે
 તે સંસ્થાન સુરક્ષણીયતર છે, છે દાનને પાત્ર તે ૧૦
 શ્રીલક્ષ્મીસદને નિરાત્ર નિવશી, તે આદિતીર્થોત્તમે
 ન્હાઈ નિર્મળ પ્રદ્ય પુષ્કર જળે, નિત્યે ત્રિકાળે અમે,
 તીર્થ શ્રાદ્ધ કરી. સ્વશક્તિ સરખાં દે દાન ને લોજનો
 કર્તાં દર્શન દેવનાં બહુ ફરી, આનંદ વાધે ધણો. ૧૧
 શ્રીપૈતામહ યજ્ઞકુંડ વિલસે, શ્રીપુષ્કરાકાર તે
 સાવિત્ર્યાદિક દેવતાલય ચતુઃ સ્થંભો સમા પર્વતે,
 પ્રદ્યા, આદિ વરાહ, ને અટમદેશાદિ, પ્રસિદ્ધો ધણું
 પ્રાચીનો સુરમંદિરો નિરખતાં, આનંદ વાધે ધણો. ૧૨
 છે અર્વાચિન મંદિરો પણ ધણું શાળા વિશાળા ધણી
 બાંધેલા શુભ ઘાટ ઠાઠ અતિશે શોભા દિસે તીર્થની,
 એકાંતે કરતા નિવાસ નિરખ્યા સિદ્ધો તપસ્વી ધણા
 કર્યે ખાસ નિવાસ તત્ર સતતે, સદ્ભાગ્ય ભો આપણાં. ૧૩

પાસે સન્મુખ નાગપર્વતપરે શોભા દિસે સ્વર્ગની
 કુંડો નિર્મળનીર પૂર્ણ નિરખ્યા, જોઈ શુદ્ધાઓ ઘણી,
 દેવધીં મુનિ આશ્રમે પણ ઘણા જોયા મુસોહામણા
 નિત્યોદ્યાન સમાન ભૂમિ નિરખી, આનંદ વાધે ઘણા. ૧૪
 વૈરાગી વસતા ઘણાક નિરખ્યા અદ્યાપિ ત્યાં તાપસો
 આવને બહુ કંઈ મૂળ ક્ષણ છે, વિદ્યેષ છે ના કશો,
 એકાંતે સુખવાસ ખાસ કરવા છે યોગ્ય તે ભૂમિકા
 દેવોદ્યાન સમાન તે સુખદ છે સર્વતું શોભાસ્પદા. ૧૪
 પ્રાચી તત્ર સરસ્વતી પણ નદી, થોડેક દૂરે વહે
 વિષ્ણુ, બ્રહ્મા શિવ, ત્રિપુન્કર સદા નીરે બરેલાં રહે,
 મોટા મધ્યમ બ્રહ્મા પુન્કર જળે યાત્રી સહિ ન્હાય છે
 ખંતીલા વિરલા ત્રિપુન્કર વિષે સ્નાનાર્થે કો જાય છે. ૧૬
 છોગાલાલ સદૈવ નૈષ્ઠિક તહાં વાસી સ્વજાતી મળ્યા,
 સ્વામી સોજતના વળી ગરિધરાનંદ પ્રતાપી મળ્યા,
 બ્રહ્માનંદતણા ગયા બજનના સદ્ગ્રંથકારાશ્રમે
 નાના રાજસ ઠાઠ તત્ર નિરખી આશ્રય પામ્યા અમે. ૧૭
 સ્થાને પુન્કરરાજના તટપરે બ્રહ્મા સમચાય છે
 સાવીત્રી જગદંબ પર્વતપરે બેઠેલ પૂજાય છે,
 એવાં અદ્ભુત સ્થાનકો નિરખતા, ભાવે બહુ દૈવતા
 સંતોનાં પણ દર્શનો બહુ કરી, આનંદ ત્યાં પામતા. ૧૮
 શ્રીલક્ષ્મીસદને ત્રિરાત્ર નિવશી, દૈ દાન વિપ્રાદિને
 વંદી પુન્કરરાજને પરવયા ત્યાંથી તૃતીયા દિને. ૧૯

શ્રી જયપુર-દિલ્હી.

આવીને અજમેર સ્ટેશનપરે તે ધર્મશાળાવિષે
સઘે સામાન તે સુરક્ષિત લઈ બેસી સુગાડી વિષે.

તે રાતે જલદી જઈ જયપુરે સદ્ધર્મશાળાશ્રમે

સૂઈ રાત રહ્યા અમે ત્રણ જણા, આનંદથી વિશ્રમે. ૨૦
રાતે વાયડ ગામને પાણ તહાં યાત્રા કરી આવતો

ભેગો શંઘ થયો, મળ્યા સરવને, હજ્યા મળી સર્વ કો,
ત્યાં પીતાંબર નામ સેવક મળ્યો, તેણે કરી આકરી

બીજે દી પાણ નોકરી બહુ કરી, શંઘે સધાવ્યો ઘરી. ૨૧

પ્રાતઃ કૃત્ય કરી, સુખે તરૂતળે રાંધી સુખથી જમી
મધ્યાહ્ને પુરમાં ગણે પરવર્યા બેવા અમે ઉઘમી;

શોભા તે પુરની ઘણીજ નિરખી, રાજવ્યવસ્થા બધી

ભાળી અદ્ભુત વેદશાળ પણ ત્યાં આનંદ પાગ્યા અતિ. ૨૨

સંધ્યા 'કેશવલાલના ઘર કરી, પી, રહાયથી રહાયને
આસો કૃષ્ણ ચતુર્થિયે જયપુરે સૂતા સુખે સ્ટેશને,

પ્રાતઃ પૂનમના દિને પરવરી દિલ્હી સધાવ્યા સુખે
કીધો સ્ટેશનપાસ વાસ સુખથી સદ્ધર્મશાળા વિષે. ૨૩

તે રાતે સુખથી કરી શયન ત્યાં જિહી પ્રભાતે અમે
રાંધીને જલદી જમી પુર વિષે, બેવા ગયા ઉઘમે,

આવીને અટપી લઈ તરત તે આવ્યા અમે સ્ટેશને
રાતે ટીકટ લે પ્રયાણ કરીયું, બેવા કુરૂક્ષેત્રને. ૨૪

રેલ્વે ભાડુ-અજમેરથી, જેપુર રૂ.૧-૬-૦ જેપુરથી દિલ્હીરૂ.૧-૧૦-૦

૧ સિદ્ધપુરના તપોધન શ્રી. કે. અમીરામ. મુ. ઝાલીજી રાણીના નોહરે

॥ અથ શ્રી કુરુક્ષેત્ર યાત્રા ॥

કુરુક્ષેત્રં વૈ દેવાનાં દેવયજનં

સર્વેષાં ભૂતાનાં બ્રહ્મસદનં ॥ ઇતિ શ્રુતેઃ ॥ ૧ ॥

॥ દેવા વૈ સત્ર માસત×××તેષાં કુરુક્ષેત્રં વેદિરાસીત્ ॥ ૨ ॥

॥ ધર્મ ક્ષેત્ર મુદાહરન્તિ મુનયો, યદ્દેવ યાગાભિધં ॥

॥ દ્રાષવત્યુદિચી, તથૈવ ચ સરસ્વત્યાશ્ચ યામ્યે શ્રિતં ॥

॥ આહત્યામવગાહનં, વિતરણં, સૂર્યોપરાગે શુભં ॥

॥ શ્રૌત સ્માર્ત પુરાણવિશ્રુતમહઃ ક્ષેત્રંકુરોઃ પાતુ નઃ ॥ ૧ ॥

॥ પ્રાચીયત્રસરસ્વતી પ્રવહતિ શ્રૌતશ્રુતા પાવની ॥

॥ આવાતાહત પાંસવોપિકુરુગાઃ સદ્યોવિશુદ્ધિપ્રદાઃ ॥

॥ સંતપ્તું નિરુપદ્રવં બહુમતં દાન્ત પ્રશાન્તાત્મનાં ॥

॥ શ્રૌતસ્માર્તપુરાણવિશ્રુતમહઃ ક્ષેત્રંકુરોઃ પાતુ નઃ ॥ ૨ ॥

॥ પૃથિવ્યાં નૈમિષંતીર્થ મંતરીક્ષે ચ પુષ્કરં ॥

॥ ત્રયાણામપિલોકાનાં કુરુક્ષેત્રં વિશિષ્યતે ॥ ૧ ॥

મધ્યાન્હે શિવ સપ્તમી દિન કુરુક્ષેત્રે પહોચ્યા અમે

પાસે સ્ટેશનની મુકાન કરિયો સધ્ધર્મશાળાશ્રમે,

સાથે પ્રાહ્મણુને લઈ હરખતા સ્નાનાર્થ તીર્થે ગયા

નાના તીર્થજળે પ્રસન્ન મનથી નિઃપાપ નહાઈ થાયા ૨૫

તીર્થ સ્નાન સ્વમંત્ર પંચક અને શ્રીસ્થાણુ તીર્થ કરી
 ન્હાઈ કૌરવકુંડ નિર્મળજળે શ્રીસૂર્યકુંડે વળી,
 આચી યત્ર સરસ્વતી પ્રવહતી ત્યાં સ્નાન કીધું અમે.
 સાચું શ્રાદ્ધ, સરસ્વતી જળ ભરેલા કુંડતીર્થે અમે. ૨૬
 શ્રીસ્થાણેશ્વર, ભદ્રકાળિ યજ્ઞને આનંદ પામી અમે
 માર્ગે મુખ્ય સુરાલયો પ્રણમતા, આવ્યા મુખે સ્વાશ્રમે,
 તીર્થો યત્ર ઘણાંક યોજનદશે દેખાય, દેવાલયો
 સાધી શકલનુસાર સ્વરૂપ સમયે, માન્યો અમે તો ભયો, ૨૭
 બાળી તત્ર સરસ્વતી પ્રવહતી, પુણ્યોદયે તે સમે
 તત્ર સ્નાન કરી પ્રસન્ન મનથી, આનંદ માન્યો અમે,
 મધ્યાન્હોત્તર નિલકર્મ અટપી, શ્રીબ્રહ્મપુત્રાતટે
 આનંદે ધૃતપકવ, ભોજન કરી, વંદી સધાવ્યા પથે. ૨૮
 કુંડે તત્ર કુબેરના પ્રથુદકે સદ્ધર્મશાળાશ્રમે
 સંન્યાસી કરતો નિવાસ નિરખ્યો એકાંતવાસી અમે
 એકાંતે કરવા નિવાસ અવની છે, તે કુરૂક્ષેત્રની
 ધર્મક્ષેત્ર ગણાય તેજ અવની, છે જ્ઞાન વૈરાગની. ૨૯
 ધર્મક્ષેત્ર ગણાય યોજનદશે, નામે કુરૂક્ષેત્ર તે
 કર્તું કૌરવ પાંડવાદિકતણા સંશ્રામનું સ્થાન તે,
 મહોદ્ધું તે જગમધ્ય પાણિપતનું મેહાન લેખાય છે
 કાઠી જિખર ને સપાટ સઘળી તે ભૂમિ દેખાય છે. ૩૦
 પુણ્ય શ્રીકુરૂક્ષેત્ર અબ્યુદય ને નિઃશ્રેયસ સ્થાન છે
 ઐત સ્મર્ત પુરાણગીત મહિમા જેનો જગત્ બાણ છે,

ધૂળી તે કુરૂક્ષેત્રની પવનથી ઊડી લગે અંગ તો
 પાપી પાવન થાય, ને પરભેવે સ્વર્ગે ઠરે તે મળે. ૩૧
 પછયે શ્રીકુરૂક્ષેત્રમાં બહુ કરી, પ્રાચીન ભેયાં ઘણાં
 તીર્થો, મંદિર, આશ્રમો, શ્રમહરાં, સાંજે ગયા સ્થાનમાં,
 ક્રીધુ લોજન રાત્રિયે, સુખથકી નિશ્ચંત સૂઈ રહ્યા
 પ્રાતઃ સત્વર સ્નાન લોજન કરી, ગાડી સમીપે ગયા. ૩૨
 બેઠા ટીકટ લે ગણે જણુ અમો હુબે હરદ્વારની
 વાગ્યા કે અગિયાર આઠમહિને ગાડી ચઢી આગની,
 અખાલા, શહરાન, લકશર થઈ અત્યંત આનંદમાં
 બીજે દી નવ વાગતાં હરખથી ખોંચ્યા હરદ્વારમાં ૩૩

॥ અથ શ્રી હરદ્વાર ક્ષેત્ર યાત્રા ॥

॥ માયાક્ષેત્રમુદાહરન્તિ મુનયો, માયા વિમોકં મહત્ ॥
 ॥ પાશૈ ર્યેત્ર કદાપિ પાશયતિ નો માયા હિ સા વૈષ્ણવી ॥
 ॥ તદ્વિષ્ણોઃ પરમંપ્રયાન્તિ સુપદં યત્રાપ્લુતાઃ પ્રાણિનઃ ॥
 ॥ શ્રીગંગાતટ પાવિતં હરિહરદ્વારં સદા પાતુ નઃ ॥ ૧ ॥
 ॥ શ્રીકૈલાસ મહાલય પ્રવિશતાં દ્વારં પ્રશાન્તિપ્રદં ॥
 ॥ બદ્રી દ્વાર હિમાદ્રિશોભિતતટં દ્વારં સદા સ્વર્ગતેઃ ॥
 ॥ ગંગાદ્વાર મિદં પવિત્રમમલં સંસેવિતં તાપસૈઃ ॥

- । श्रीगंगातट पावितं हरिहर द्वारं सदा पातु नः ॥ २ ॥
 ॥ क्षेत्रं द्वादशयोजनं सुविततं यद्यज्ञ यागालयं ॥
 ॥ दक्षेशादिपुरातनैः प्रथित सद्देवालयैः शोभितं ॥
 ॥ संसाराध्वनिदाघतापशमनं, तापत्रयोन्मूलनं ॥
 ॥ श्रीगंगातट पावितं हरिहर द्वारं सदापातु नः ॥ ३ ॥
 ॥ गंगाद्वारविगाहित स्त्वथकुशावर्ते च नीलाचले ॥
 ॥ श्रीबिल्वेश समाप्लुतः कनखले स्नात्वा विमुच्येन्नरः ॥
 ॥ कुंभे देवगुरावगाहनफला यत्रास्ति यात्रा महत् ॥
 ॥ श्रीगंगातट पावितं हरिहर द्वारं सदा पातु नः ॥ ४ ॥
 ॥ यत्राद्याश्रमिणः पठन्ति बहवो ब्रह्मर्षिवर्याश्रमे ॥
 ॥ श्रैतस्मार्तरतानिष्टितिनिरता धन्यागृहस्थाःस्थिताः ॥
 ॥ एकांताश्रिततापसाश्च यतयो मोक्षैककामाः श्रिताः ॥
 ॥ यत्रैषां सुतरां समागमसुखं क्षेत्रं हरेः पातु तत् ॥ ५ ॥
 ॥ स्वर्धुन्याः श्रुतिविश्रुताविरतं झंकारवाः पातु नः ॥
 ॥ पात्वैतद्बहिरंतरंगशिवदं गंगामृतास्वादनं ॥
 ॥ गंगोत्तुंगतरंगदर्शनकृते चक्षुर्ह्यपक्षास्तु नः ॥
 ॥ श्रीगंगाजलविदवस्त्वघहराः स्पृष्टाः सदा पांतु नः ॥ ६ ॥
 ॥ दूरेत्यक्तमलः पवित्रकरपाद् कृत्वा पवित्रं तनुः ॥
 ॥ संध्या स्नानरतः सदा त्रिषवणं गंगातटेस्यामहं ॥

- ॥ આગ્રેયઃ સુરભીઃ સદા સુરસરિ દ્વંધોસ્તુ મોદપ્રદઃ ॥
 ॥ શ્રીગંગાર્ચનવંદનૈઃ પ્રતિપદં વાચ્યસ્તુ ગંગાજપઃ ॥ ૭ ॥
 ॥ શ્રીગંગાજલ પાવિતે હરિહર દ્વારે નિવાસોસ્તુ નઃ ॥
 ॥ સત્સંગોસ્તુ સદા વિમુક્તિફલદો ગંગાતટે પાવને ॥
 ॥ શ્રીગંગાજલનિર્મલં મમ મનઃ સ્યાન્નિર્વિકલપં સદા ॥
 ॥ શ્રીગંગાતટ પાવિતં હરિહર દ્વારં સદૈવાસ્તુ નઃ ॥ ૮ ॥
 ॥ હરિદ્વારાષ્ટકં ભક્ત્યા મણિશંકર શર્મણા ॥

॥ અયાચિના કૃતં સઘો હરિદ્વારાસ્રયે પુનઃ ॥ ૯ ॥

શ્રી ગંગાતટ ખાસ ચાર દિવશે નિખાંધ તીર્થોત્તમે
 આનંદે નિવશી, કરી બહુ ફરી, સત્પંચતીર્થી અમે,
 ગંગાદ્વાર, તથા કુશાવરત, ને બિલકેશ તીર્થોત્તમે
 ન્હાયા નીલગિરી, અને કનખલે, એ પંચતીર્થી અમે. ૩૪
 શ્રીમાળી દિજ ગોર સૂર્યમલજ છે હંસરાજાત્મજ
 ગંગાતીરપરે વસે શ્રવણનાથાશ્રમે તે દિજ,
 તે ગંગાતટ આશ્રમે દિન બધો ગાળી, ફરી સોધમે
 રાતે પૂરણનાથના મઠ વિષે સૂઈ રહેતા અમે. ૩૫
 જાયા પર્વતથી પડી ઝડપથી અંકાર કર્તી સદા
 ગંગા ઉત્તર દક્ષિણે પ્રવહતી, રાજે વિમુક્તિ પ્રદા.
 પૂર્વે પર્વત ને અનૂપ અવની છે સ્વર્ગભૂમી યથા
 ઝુકેલાં ફળ ફૂલથી તરુઘટા, આનંદદાઈ સદા. ૩૬

કાંઠે આથમણે પવિત્ર પુર છે, નામે હરદ્વાર તે
 શાળા, આશ્રમ, ને મઠો, પણ ઘણા, છે ઠાઠ ગંગાતટે,
 પેલેપાર જઈ શકાય, પણ તે છે દુર્ગમા પથ્થરે
 જોયું પાર જઈ અનૂપ વન તે, છે સ્વર્ગ શોભા ખરે. ૩૭
 સત્રો અન્નતણાં સદાવ્રત ઘણાં વિશ્રામનાં આશ્રમો
 પુણ્યાત્મા ધનવંત શેઠ, નૃપનાં, છે ચાલતાં હાલમાં,
 વિદ્યાર્થી ભણતા સુખે, નિવસતા ભકતો તજી કામના
 શ્રીગંગાતટ ખાસ વાસ કરતા, મહાલે મહાંતો ઘણા. ૩૮

ગંગાદ્વાર વિશિષ્ટ ગાંગ જળમાં સ્નાને થઈ પાવના
 કીધું સ્નાન સમીપ ગાંગતટના કુંડે કુશાવર્તના,
 વિશ્રામ્યા, નવમી દિને સુરનદી તીરે સુખે રાત્રિયે
 પ્રાતઃકૃત્ય કરી પછી કનખલે, ન્હાવા ગયા હર્ષિતે. ૩૯
 મધ્યાહ્ને પગ ચાલતા કનખલે, પહોચ્યા સુખે યોજને
 વિશ્રામ્યા સુખ સ્નાન તર્પણ કરી બાંધેલ ગંગાતટે,
 સામે દર્શન નીલ પર્વતતલું ગંગાતટેથી કર્યું
 દેખ્યું દ્વરથકી પ્રસન્નમનથી સોપાન તે સ્વર્ગનું. ૪૦
 બાંધેલાં બહુ આશ્રમો નિરખતા ગંગાતટેથી સરી
 કીધું દર્શન દક્ષયજ્ઞ સ્થળનું, દક્ષેશ પૂજા કરી,
 છે બાંધેલ વિશાળ આશ્રમ તહાં ગંગાતટે ભિત્તમ
 એકાંતે સુખવાસ ખાસ કરવા કરવા છે યોગ્ય તે આશ્રમ. ૪૧
 કતાં દર્શન દેવનાં કનખલે સંતો અને સાધુનાં

- શ્રી બિલ્કેશ્વરમાં ગયા હરખતા પાસે હરદ્વારના,
 ગૌરીકુંઠ વિષે પવિત્ર થઇને બિલ્કેશ પૂજા કરી
 જોઈ તત્ર ગુફા સમીપ ગિરિમાં ત્રૈલો જણાવે કરી. ૪૨
- શોભીતા રમણીય તે વન વિષે બિલ્કેશનું ધામ છે
 એકાંતે નિરૂપદ્રવે નિવસવા ત્યાં સ્થાન બાંધેલ છે,
 ક્વાં લોજન કંઠ મૂળ ફળ છે, ને નિર્મળાં નીર છે
 શ્રી ગંગાતટ અર્ધયોજનપરે પાસે હરદ્વાર છે. ૨૩
- ત્યાં વિશ્વંભરદાસ નામ નિરખ્યો સારસ્વત પ્રાદ્યુ
 છ છોડીકર રાજગોર જપતો, તેનાં કર્યાં દર્શન,
 લે વિશ્રામ વિનોદ તે સહ કરી તે સ્થાન આનંદમાં
 સાંજે સ્થાન વિષે સુખે હરખતા આવ્યા હરદ્વારમાં. ૪૪
- રાંધી લોજન લે સુખાશ્રમવિષે તે રાત સર્પ રહ્યા
 પ્રાતઃ સ્નાન કરી પ્રસન્ન મનથી તે રહેર જોવા ગયા,
 જોયું રહેર સુખે ઉપોપણ્ય કરી એકાદશીને દિને
 કર્તા દર્શન દેવનાં, પ્રણમતા ત્યાં સાધુ સન્યાશિને. ૪૫
- સંધ્યાવંદન શાંતિથી જપ કરી સાયાન્હ ગંગાતટે
 શ્રી ગંગા સ્તવનો કરી પ્રણયતા વિદ્વદ્વરોના પદે,
 ગંગામંદિર, પંચવક્ત્ર શિવના દેવાલયે દર્શનો
 ગંગા ઘાટ મઠે કરી મનવિષે આનંદ વાધે ઘણો. ૪૬
- પ્રાતઃ દ્વાદશિયે સુપૂજન કરી શ્રીસ્વર્ધુનીનું સુખે
 નેવેઘાદિ નિવેદનો પણ્ય કરી, વંદી સ્તવી સન્મુખે,

વંદી, નિર્મળ નીરના ધટ ભરી લાવ્યા ગૃહે લાવવા
 આવી સ્થાનક, લે પ્રસાદ સુખથી ચિત્તે ચહ્યું ચાલવા. ૪૭
 કેદારેશ્વર, બદ્રિકાશ્રમ જવા, ગંગોત્તરીયે, વળી
 ઇચ્છા તેા અતિશે થઇ, પણ બહુ હેમંત બીતી નહી
 યાયાશક્તિ કરી સમર્પણ, વળી દે ગોરને દક્ષિણા
 આવ્યા સ્ટેશન દ્વાદશી દિન અમે સાચન્દ્ર ત્રેણે જણા. ૪૮

॥ અથ શ્રી પંચનદ પ્રદેશઃ ॥

- ॥ પ્રસ્થયઃ પંચનદૈઃ સદાપરિવૃતો યઃ સિન્ધુષ્ઠોન્નતઃ ॥
 ॥ પંચાંબુપ્રવહઃ પુરાતનતમૈ રાયૈઃ વવિત્રીકૃતઃ ॥
 ॥ નદ્યઃ પંચસરસ્વતી મભિગતાઃ સુસ્ત્રોતસો વિશ્રુતાઃ ॥
 ॥ દેશઃ પંચનદઃ સદા વિજયતા દાર્યાવૃત શ્રેયસે ॥ ૧ ॥
 ॥ હિમવન્મુકુટાયાથ સિન્ધુ લૌહિત્ય વાસસે ॥
 ॥ રત્નાકરાન્તરીયાય તસ્મૈ દેશાત્મને નમઃ ॥ ૧ ॥
 ॥ પંચભિઃ સિન્ધુ ષષ્ઠાભિ નેદીભિઃ પરિપાવિતઃ ॥
 ॥ પંચશાસ્ત્ર ઇવાભાતિ દેશઃ પંચાંબુસંજિતઃ ॥ ૨ ॥
 ॥ સુસ્ત્રોતસઃ કિં નુ યન્તિ પંચ નદ્યઃ સરસ્વતીં ॥
 ॥ આહો સરસ્વતી દેશે પંચધેહાઽભવત્ સરિત્ ॥ ૩ ॥
 ॥ ઇતિ બન્નમ યત્રાસૌ ઋષિ મંત્રકરઃ પુરા ॥
 ॥ રસાયાશ્ચ રસસ્યાસ્ય સમૃદ્ધિ વર્ણનાતિગા ॥-૪ ॥
 ॥ સાંસર્ગદોષદુષ્ટોઽપિ પૂર્વેષાં પાવિતાત્મનાં ॥
 ॥ પુણ્યૈરાર્યાયતેઽગ્રાપિ દેશઃ પંચનદઃ શિવમ્ ॥ ૫ ॥

શ્રીરાવળપીંડી યાત્રા.

વાગંતાં અગિયાર રાત્રિ સમયે ચાલ્યા હરદ્વારથી
જૂઠા ખેડ થયા શહાનપુરથી, જૂઠા નહીં ચિત્તથી,
હું તો રાવળપીંડિયે પરવયો, લેવા મણી ખેનને
મિત્રો ખે મથુરા ગયા, ઝટ ફરી ભેગા થવાના પણે. ૪૯

ખોડાવ્યો તેરશ રાત આઠ સમયે લાહોરના સ્ટેશને
તત્ત્વ સ્નાન કરી, છુધાતુર કરી, સઘે ફળાહારને,
આસો કૃષ્ણ ચતુર્દશી દિન સુખે ખોડાવ્યો સવારે નવે
હખે રાવળપીંડિમાં નિજ સુતા બાળી, જમાઈ સહે. ૫૦

સંતોકાત્મજ શાંતિલાલ તનય શ્રી લલ્લુભાઈ તણા
દેવાસી ગુજરાત-ભાવનગરી સાણોદર આમના,
જામાતા મુજના તહાં નિવસતા, જે નોકરીના વશે
તેથી હું મણિ ખેનને બહુદિને લેવા ગયો ઉલ્હસે. ૫૧

ગાડીયો બહલાય અમૃતસરે ક્ષેત્રે પવિત્રે જવા
થે ઇચ્છા, પણ એકલો મન ડયો, સઘે જઈ આવવા,
કાળી ચૌદશનો વિરામ લઇને, હખે દિવાળી દિને
ચાલ્યો સ્હોર નિરીખવા, સહ લઇ જામાતૃ મિત્રાદિને. ૫૨

જોયું સ્હોર વિચિત્ર તે નહિ પવિત્રાઈ જરાયે જહાં
વણાવણું વિશેષ ભાસે પણ નહિ, સૌ ઐક્યવેશે તહાં,
એકાકાર જણાસે સૌ, નવ દિસે, આયો અનાયો તહાં
બેઠને મનડું ઠરે ન મુજનું, આશ્ચર્ય ભાસે મહા. ૫૩

આરે વણું વિલિન આર્ય, પણ તે સૌ મ્હેચ્છ સંસર્ગથી
 એકાકાર દિસે વિચાર વિરહે, આચારના લોપથી,
 વિમ્ન ક્ષત્રિય વૈશ્ય શૂદ્ર વરણો છે નામમાત્રે રહ્યા
 સંસર્ગાદિક દોષ દૂષિત બધા આર્યો અનાર્યો થયા. ૫૪
 વિમ્ન ક્ષત્રિય વૈશ્ય શૂદ્ર વરણો છે સીધુ પાની બધા
 જોઈને મનડું ઠયું ન મુજનું આશ્ચર્ય પામ્યો હુદા,
 કહે ભારતના રણે કુટિલ જે મ્હેણાં કહ્યાં શક્યને
 તે આ દેશ નિરીખતાં સરવથા સાચાં જણાયાં મ્હને. ૫૫
 એતાં આગળ ચાલતાં નિરખતાં દેવાલયો આપણાં
 શ્રી ગોવિંદ તથૈવ નાનકે ગુરૂ શિષ્યો જણાયા ઘણા,
 જાણી ભાવિક ભકત, પંડિત જનો આર્યત્વમાની સદા
 કે આચાર વિચારવંત નિરખી, આનંદ પામ્યો હુદા. ૫૬
 મ્હોટાં મંદિર માર્ગમાં નિરખતો, હું હર્ષને પામતો
 મ્હેચ્છપ્રાય નિરીક્ષણે દ્રવ મ્હને તે ખેદ વામ્યો બધો,
 એતા સ્થેર સુજાનસિંહ બગિચે પહેચ્યા અમે હર્ષથી
 એઈ ઉત્તમ ધર્મસ્થાનક તહાં આનંદ વાધ્યો અતિ. ૫૭
 જાણ્યાં મંદિર ત્રૈલુ, એક સરખાં, મ્હોટા બગીચા વિષે
 ત્રૈલુ ખૂબ ધનવ્યયે હરખથી બાંધેલ સારાં દિસે,
 ત્રૈલુ મંદિરના સુશોભિત દિસે મ્હોટા સભા મંડપો
 મેનાકાર સુવર્ણ વર્ણ વચમાં રત્નો જડયાં અદ્ભુતો. ૫૮
 ત્યાં એકાદશ ભવ્ય લિંગ શિવનાં, છે એક પીડીપરે
 સીતારામ સલકમણ્ય પ્રભુ વસે, બીજા વળી મંદિરે

અંથો, સદ્ગુરૂ પાદુકા વિલસતી, ત્રીજા વળી મંદિરે
 ત્રેણે મંદિર એકલેન નિરખી, ત્યાં ચિત્તા હજે ઠરે. ૫૯
 વિદ્વદ્ય કરે કરાય સતતે રાજેપચારાર્ચન
 ભાવે ભકતજનો ઘણાક સતતે આવી કરે દર્શન,
 સારાં કીર્તન ને કથા પણ તહાં સાંજે સદા થાય છે
 વિદ્યાથી, અતિથી, અષંગ, જનને ત્યાં અત્ર દેવાય છે. ૬૦
 કીધાં દર્શન ને કથા પણ સુણી આનંદ વાધ્યો અતિ
 કીધી શ્રીપ્રભુની પ્રસન્ન મનથી સંપ્રાર્થના પ્રેમથી,
 લોકે ધન્ય સુજનસિંહ સરખા ધર્મી ધનાઢ્યો થજો
 સાનંદે સતતે સનાતન પથો સૌ સારવી રાખજો. ૬૧
 વંદી શંકર, રામચંદ્ર, ગુરૂને ચાહ્યા બગીચા થકી
 સારું સ્થેર નિરીખતા, ક્ષણ અને મેવો લઈ મૂલથી,
 આવી રાવળપીઠિના સદરમાં, જામાતૃના આશ્રમે
 સંધ્યાવંદન, રાત્રિ ભોજન કરી સુઈ રહ્યા વિશ્રમે ૬૨
 વર્ષારંભ સુખે પ્રયાણ કરવા ઊઠી પ્રભાતે ઘણે
 સંધ્યાવંદન, ભોજનાદિક કરી આબ્યા અમે સ્થેશને,
 સાથે લે મણિ ખડેનને હરખથી દે શીખ જામાતૃને
 સ્વારી સઘ કરી, ચલી અગનની ગાઠી સમે સાતને, ૬૩
 શ્રીકાશ્મીરે જવા સુસાધન મળે, મ્હોટી મળે માટરો
 વિદ્યાપીઠ પવિત્ર દેશ જગમાં પ્રખ્યાત સારો ઘણો,
 ઇચ્છા શ્રીનગરે જવા બહુ થઈ, સંઘાત સારો ધણો

ઊભાશંકર મિત્રના વિષુ જવા કાશ્મીર હું આજશ્યો ૬૪
 ઘેઠો રાવળખીંદિથી, બહુ જતા પંઆખના મેલમાં
 રસ્તામાં બહુ રોશનો નિરખતો તે રેલની રહેલમાં,
 થે લાહોર, ભટિંડ, ઝીંદ, હરખે દિલહી થઈ સત્વરે
 આવ્યો શ્રીમથુરા દ્વિતીય દિવશે, છા વાગતે રાતરે ૬૪

॥ અથ શ્રી મથુરાપુરી ॥

- ॥ મથુરાયા મહાત્મ્યં તુ ગોપાલતાપની શ્રુતં ॥
 ॥ ગોપ્યં સપ્તપુરીણાં તત્ મથુરામંડલં સ્મૃતં ॥ ૧ ॥
 ॥ વિંશતિ યોજનાઽઽયામં માથુરં મંડલં સ્મૃતં ॥
 ॥ પદે પદેઽશ્વમેધસ્ય ફલં તત્ર ન દુર્લભં ॥ ૨ ॥
 ॥ મધોર્વનં સુપ્રખ્યાતં તત્ર શ્રીમથુરાપુરી ॥
 ॥ તત્રૈવ ભગવદ્વાસ આવિર્ભાવો હરેઃ સદા ॥ ૩ ॥
 ॥ વિશ્રામશ્ચ હરેસ્તત્ર દેવાનાં ચ મહર્ષિણાં ॥
 ॥ મથુરાયાં હરિં દૃષ્ટ્વા યાતિ વિષ્ણોઃ પરં પદં ॥ ૪ ॥
 ॥ યો વૈ મધુવને સ્નાતિ યમુનાજલ પાવિતે ॥
 ॥ સર્વ તીર્થેષુ સંસ્નાતઃ સ યાતિ પરમાં ગતિં ॥ ૫ ॥
 ॥ પુણ્યં શ્રીયમુનાજલં, મધુવનં, ટુંદાવનં ગોકુલં ॥
 ॥ ધન્યં યોજન વિંશતિઃ સુવિતતં શ્રીમાથુરં મંડલં ॥
 ॥ ગોપી ગો રમણોઽધૃતો ગિરિવરઃ શ્રીર્યત્ર નિત્યં શ્રિતા ॥
 ॥ નિત્યં શ્રીમથુરાશ્રિતં યદુપતિં શ્રીકૃષ્ણમેવા શ્રયે ॥ ૧ ॥

આનંદે યમળીજ સાંજ મથુરા, હું મિત્રને જો મળ્યો,
 સંધ્યાએ યમુના તટે તરત જો, નહાઈ ઉતારે ગયો;
 હવે મંગળદાસ ધર્મસદને હું મિત્ર સાથે ગયો,
 ત્યાં આવી નિવશેલ સર્વ વિધવાનો શંક મેળો થયો. ૬૫
 બાઈ ચંચળ. બાપુલાલ વિધવા; તે સાથ છે રૂક્મણી,
 સાસુમા, મમ પુત્રનાં, નિજસુતા ઈછા સહાયે વળી;
 જ્ઞાતે ઔદિચ પ્રેમ બેન, પણ તે સંઘાત સાથે ભળી,
 એ પાંચેજણુ આસ પાટણુ થકી યાત્રાર્થે આવ્યાં મળી. ૬૬
 આવ્યા સન્નિધિ નન્નુશંકર, અને માશી અમારી જડી,
 બાઈ સુરજ આંજણાં કણુળી જે મા મોઘણુ ભાઈની;
 એ ચારે જણુ યાત્રિકો સહમળી આવેલ ખેરાગુથી,
 આ સર્વે મથુરા વિષે નવજણાં, મહારી જીવે વાટકી. ૬૭
 લાગી એ વિધવા સમાજ મનમાં ભીતી અતીશે થતી,
 કે આ શા અપશુકનો, અહિં મહને ? છે શી લવિષ્યે ગતી;
 આવ્યો હું મથુરાં, થયા વિશુકનો, સૌ રાંડિરાંડો મળી,
 દેખીને પરિતાપ થાય હૃદયે, કાંઈ શકું ના કળી. ૬૮
 નાશી પ્રેમ સમેત તે સરવને, આવેલ, ખોંચાડવા,
 સુદે, ઇશ્વરલાલ, ને રતનલાલ, સ્થાન પાછા ગયા;
 મુકી વેંગ, નવું, નવેજણુતણું, બેઠો સ્વઘેરે ગયા,
 આવ્યો, હું મથુરાવિષે, પણ મહને તે બેન ભેગાથયા. ૬૯
 આવ્યો એકલ હું, તથાપિ વળગી, હા આપઘા આ મહને !
 મૂકી કેમ જઈ શકાય મુજથી, સંબંધીની સર્વને,

યાત્રા કેમ કરી શકાય સુખથી, સાથે લઈને બધી,
 ઈત્યાદિ મનમાં વિચાર કરતાં; મુંઝાય મહારી મતી. ૭૦
 મુંઝાયો મનમાં મળેલ નિરખી સંબંધિનીયો બધી,
 સત્કારે સુખવાસ તત્ર સઉને સઘે અપાવી પછી;
 ચોખે માણેકલાલ મિત્ર મળતાં તેની ઘણી બક્ષિયે,
 દેખીને બહુ યાત્રિકો, પણ તહાં સુધ રહ્યો રાત્રિયે. ૭૧
 પ્રાતઃકાળ થતાં નરોત્તમ ગૃહે. તે મિત્રને જ મળ્યો,
 તે ચોખા સુત સદ્ગુણી નટવરે સત્કાર સારો કર્યો;
 ઝિમાશંકર મિત્ર સાથ દિન બે ત્યાં વાસ કીધો સુખે,
 સાનંદે મથુરા, ત્રિરાત્ર નિવશી, જોયું બધું રહેર તે. ૭૨
 શ્રી વૃંદાવન, ગોકુળે, પણ બધાં સાથે મળી જહેનને,
 કર્વા દર્શન, મોકલી, કિંધ અમે ત્યાં વાસ ત્રૈલે જણે;
 ત્રૈલે કાળ હમેશ યામુન જળે સ્નાને થતા પાવન,
 મહોટાં મંદિર દેવ દર્શન કરી, આનંદ વાધે મન. ૭૩
 જ્યાં ચોવીસ શિવાલયે શિવ મહાલિંગો સમચાય છે,
 આદિત્યો પણ ખાર, આઠ વસવો, સમર્પિ પૂજાય છે;
 યત્ર વ્યૂહ ચતુષ્ટયે પ્રભુ સદા, શ્રીકૃષ્ણ સેવાય છે,
 એવો શ્રી મથુરાતણા સુમહિમા, વેદાદિકો ગાય છે. ૭૪
 કાલિંદીતટ કાલિયાહિ હૃદમાં સ્નાને ટળે કાળ લે,
 ગોપી ચીર ગ્રહે વિગાહન કરે, પામે ચિરંજીવ તે;
 પૂર્વે તત્ર કદંબ વૃક્ષ નિરખે, આયુષ્ય તહેતું વધે,
 તે તે સ્થાન તણા વિશેષ મહિમા છે વર્ણવેલો બધે. ૭૫

શ્રી ગોવર્ધન આસપાસ ફરતાં ક્ષેત્રો, વનો, છે ઘણાં,
 ચોરાશી કરતાં પરિક્રમ ટળે, ચોરાશિયે લક્ષના;
 ગો, ગોપી રમણે કરી રમણ તે તીર્થો કર્યાં પુણ્યનાં,
 શ્રી ગોપાલ પદે પવિત્ર અવની, ભાગ્યે મળે આપણા ૭૬
 યાત્રા શ્રી મથુરાપુરી બહુ ફરી, પૂર્વે કરેલી હતી,
 શ્રી વૃંદાવન, ગોકુળાદિક ઘણાં જોયાં હતાં ભાવથી;
 ભાળી શ્રી મથુરાપુરી સમય આ પ્રવૃત્તિ માંહે પુરી,
 શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુલક્ષિત આ સમયમાં એકાંતવાસે કરી. ૭૭
 શોભા શ્રી મથુરાતટે અતિ દિસે વિશ્રામ ઘાટે સદા,
 તે ઘાટે બહુ યાત્રિકો પણ મળે દેશી વિદેશી બધા;
 સાચાં શ્રી યમુના તટે પ્રતિદિને આરાત્રિ પુષ્પાંજલી,
 યાતાં ઠાઠ જણાય ભક્તજનનો સાયાન્હ શોભા ઘણી. ૭૮
 ત્યાં મહાત્મ્યજ કંસનું, નિરખિયું, પ્રાચીન, ખડેર શું,
 પાસે અદ્ભુત ધામ દર્શન કર્યું શ્રી નીલકંઠેશનું;
 શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુ ધામ આદિક ઘણાં પ્રાચીન, અર્વાચિનો,
 મહોટાં મંદિર દેવ દર્શન કરી, આનંદ વાધ્યો ઘણો. ૭૯
 શ્રી વૃંદાવન, ગોકુળાદિક જઈ આવી મળ્યો સંઘ તે,
 ચોથે શ્રી મથુરાથકી વરવયા, સૌ અર્ધ રાત્રી જતે;
 બેશી અગ્નિરથે પ્રયાણ જ કર્યું, શ્રી તીર્થરાજે જવા,
 રસ્તામાં બદલાય હાથરસથી ગાડી પ્રયાગે જવા. ૮૦
 સીધો અગ્નિરથે જ હાથરસથી લેયો અયોધ્યા ગયો,
 ભીમાશંકર મિત્ર વર્યાં સહ હું તે શંઘ લેને વહો;

તે ગાડી ઝટ કુંડલા પર થઇ, સીધી ઇટાવા થઇ,
ચોટા બંકશન રહેર કાનપુર થૈ રાતે પ્રયાગે ગઇ. ૮૧

॥ અથ શ્રી પ્રયાગરાજ યાત્રા ॥

॥ શ્રીગંગા યમુના સિતાસિત જલે યત્રા પગે સંગતે ॥

॥ ગુપ્તા યત્ર સરસ્વતી પ્રવહતી ત્યેષા ત્રિવેણી તતા ॥

॥ યાગૈ ર્યત્ર દિવં ગતા મુનિગણાઃ સોમેશ્વરાનુગ્રહાત્ ॥

॥ ત્રૈલોક્યૂચ્ચત પંચયોજન તતં તીર્થં પ્રયાગં શ્રયે ॥ ૧ ॥

॥ યત્ર ગંગા ચ યમુના યત્ર પ્રાચી સરસ્વતી ॥

॥ યત્ર સોમેશ્વરો દેવ સ્તત્ર મા મમૃતં કૃધિ ॥ શ્રુતિઃ ॥ ૧ ॥

॥ સિતાસિતે સરિતે યત્ર સંગતે, તત્રાપ્લુતાસો દિવમુત્પતન્તિ ॥

॥ યે વૈ તન્વં વિસૃજન્તિ ધીરા, સ્તેજનાસો મૃતત્વં ભજન્તે ॥૨॥

॥ સિતાસિતં યદ્દિપ્રયાગમુખ્યં તત્રત્રિતં તીર્થમહત્વમીરિતં ॥

॥ તીર્થોત્તરૈઃ સપ્તપુરીભિરાદ્રિતં, તં તીર્થરાજં સતતં સ્મરામિ ॥૩॥

॥ સ્નાતાહિ યે માકર ભાસ્કરોદયે, તીર્થેપ્રયાગે સુરસિંધુસંગમે ॥

॥ સ્નાત્વા ચ માથે હરિમર્ચયન્તિ, તે ભુક્ત ભોગા ન ભવે શ્રમન્તિ ૪

॥ પંચ યોજન વિસ્તીર્ણં પ્રયાગસ્ય તુ મંડલં ॥

॥ ધનુર્વિંશતિ વિસ્તીર્ણે સિતનીલમ્બુ સંગમઃ ॥ ૫ ॥

॥ આ પ્રયાગં પ્રતિષ્ઠાના દાસુદો વાસુકે હૃદાત્ ॥

॥ કંવલાશ્વતરૌ નાગૌ નાગશ્ચબહુમૂલકઃ ॥ ૬ ॥

॥ एतत्प्रजापतेः क्षेत्रं त्रिव्योद्वेधुविश्रुतं ॥

॥ प्रविष्ट मात्रे तद्धूमा वन्धमेधः पदे पदे ॥ ७ ॥

ખોડાચ્યા કાર્તિક શુકલપંચમ દિને રાતે પ્રયાગે અમે,
 સુધ રાત રહ્યા જ સ્ટેશનપરે સદ્ધર્મશાળાશ્રમે;
 ઊડી સઘ સવારમાં પરવયાં શ્રીકીટગંજે અમે,
 શ્રીમાલીદિજ ગોરના ઘર ગયા, ભાગીરથી આશ્રમે. ૮૨
 તે પંડ્યા ઘર વિશ્રમી સ્તપનને આડ્યા ત્રિવેણી તટે,
 તીર્થે મુંડન, સ્નાન, તપોણુ, કરી ને શ્રાદ્ધ સાયું પટે;
 બેશી નાવ વિષે પ્રયાગવડનું દુર્ગે કરી દર્શન,
 આબ્યા સ્થાન વિષે વિશેષ હરખે રાંધી કયું ભોજન. ૮૩
 સુધ રાત, સુખે પ્રભાત સમયે તીર્થે ગયા સ્નાનને,
 સંધ્યા સ્નાન કરી, ભરી જળ અમે લાઘ્યા ઘરા સ્થાનકે;
 ગંગા યામુન સંગમે બહુ ગમે, સ્થાને જવું ના ગમે,
 દેવો, દાનવ, માનવો, બહુ રમે; ત્યાં સ્નાન કીધું અમે. ૮૪
 શ્રીગંગા, યમુના, વિરંચિ તનયા, સૌ સ્વર્ગથી નીકળી,
 કર્વા પાવન વિશ્વને પ્રવહતી, ત્રેણુ પ્રયાગે મળી;
 ગંગા શુકલ જળે જણાય, યમુના, દેખાય કૃષ્ણા જળે,
 મધ્યે ગુપ્ત સરસ્વતી પ્રવહતી, એ છે ત્રિવેણી ખરે. ૮૫
 ઈડા પીંગળ મધ્યમાં વિલસતી, નાડી શુષુભ્યા યથા,
 ગંગા યામુન સંગ ગુપ્ત સરતી છે પ્રદ્ધપુત્રા તથા;
 આનંદે અવગાહને મુનિવરો સ્વર્ગે ગયા, ને જશે,
 તત્ર ત્યાગ કરી શરીર મનુજો, મુકતો થયા, ને થશે. ૮૬

દેવો, દાનવ, માનવો અહનિશે જોનું કરે સેવન,
 તત્ર સ્નાન કરી પ્રસન્ન મનથી પુણ્યે થયા પાવન;
 પૂર્વે તત્ર વશી કરી મુનિવરો યાગો, ગયા સ્વર્ગતે,
 તેથી તીર્થવર પ્રયાગ અતિશ્વે પ્રખ્યાત સર્વત્ર છે. ૮૭
 શ્રીતોદ્ધરક ભટ્ટપાદ સરખા, બ્રહ્મર્ષિયો ત્યાં થયા,
 બાંધી ઉત્તમ આશ્રમો દ્વિજવરો, અઘાપિ છે ત્યાં રહ્યા;
 પુણ્યાત્મા પ્રતિવર્ષ પાવન થવા, માઘે પ્રયાગે વસે,
 છે સ્નાને મકરે પ્રયાગ મહિમા, વર્ણેલ શાસ્ત્રો વિષે. ૮૮
 કાલિન્દી તટ ઉત્તરે, સુરનદી ભાગીરથી, પશ્ચિમે,
 પૂર્વે અક્ષય તે પ્રયાગવડથી, લેખાય તીર્થોત્તમ,
 પ્રાજાપત્ય સુ પાંચ યોજન વિષે, તે ક્ષેત્ર કહેવાય છે,
 દેવોદાન સમાન તત્ર અવની સર્વત્ર દેખાય છે. ૮૯
 શ્રી સોમેશ્વર, તેમ પૂર્વતન છે શ્રી શૂલટંકેશ્વર,
 પ્રાચીભાધવનું પુરાતન વળી,, પ્રખ્યાત છે મંદિર,
 વાસુકી ત્યમ કંબલામ્બતરના મ્હોટા ધરા નાગના;
 શ્રી ગંગા યમુના તટે પણ ધણાં સ્થાનો મહા યાગનાં. ૯૦
 ગોરના બહુ વાવટા ફરકતા તીર્થે ત્રિવેણી પરે,
 જેથી આસન ઓળખી ઝટ તટે યાત્રાગુ આવી ઠરે;
 શ્રીમાળીદ્વિજ ગોરની ફરકતી છે. પંચરંગી ધ્વજ,
 તે ભાગીરથ ગોર વારસ મહાદેવે કરાવી મળ. ૯૧
 આનંદે નિવશી દિનદ્વય તહાં પ્રખ્યાત તીર્થોત્તમે,
 સૌ સાથે જલદી બનારસ જવા ઉત્થાન કીધું અમે,

સંતોષી ગુફને શુભાશિષ લઈ, વંદી મહાતીર્થને,
સૌએ કાતિંક સપ્તમી દિન સુખે રાતે ગયા સ્ટેશને. ૯૨

॥ શ્રીવિંધ્ય વાસિન્યૈ નમઃ ॥

॥ દેવી મધોશ્વાસુરકૈટભસ્ય, રણેનિહંત્રીમહિવાસુરસ્ય ॥

॥ ત્રૈલોક્ય હચ્છંભનિશુંભયોર્યા, ઽસ્માનપાતુર્વિંધ્યાચલવાસિનીસા ॥

અહાબાદ થકી જ મોગલસરા-વારાણસીયે જતાં,

‘માર્ગે’ વિંધ્યનિવાસિની દરશને પૂર્વે ગયેલા હતા;

અહાબાદથકી બનારસ ગયા બીજે પથે આ સમે,

તેથી વિંધ્યનિવાસિની દરશનો પામી શક્યા ના અમે. ૯૩

અર્ધીરાત, પ્રયાથી ટિકટ *લે, રેલે સધાવ્યા સઉ;

પ્રાતઃ પ્રેખત વિંધ્યનાથ નગરી, આનંદ વાધ્યો બહુ. ૯૪

॥ इति श्री प्रथमः प्रकीर्ण यात्रा समुल्लासः समाप्तः ॥

॥ अथ श्रीकाशीसमुल्लासः ॥ २ ॥

॥ श्रीकाशीपञ्चकं ॥

॥ भूमीष्ठापिनयाऽत्र भूस्त्रिदिवतोप्युच्चैरधःस्थापिया ॥

॥ या वद्धाभुविमुक्तिदास्युरमृतं यस्यां मृता जंतवः ॥

॥ या नित्यं त्रिजगत्पवित्र तटिनीतीरे सुरैः सेव्यते ॥

॥ सा काशीत्रिपुरारि राजनगरी पायादपायाज्जगत् ॥ ૧ ॥

૧ મિરબાપુર સ્ટેશનથી જવાય છે.

* રેલ્વે બાહુ—પ્રયાગરાજથી શ્રી કાશી ૭ ૧-૪-૦

श्यामा षोडश वार्षिकी सुकरणी मुर्तिर्दधानावरं ॥
 हस्ताभ्यामभयं चविश्वजननी विद्येति सा गीयते ॥
 या दृष्टा स्मरणं गतापि सततं या कीर्तिता संस्तुता ॥
 या स्पृष्टा नृभिरात्म तत्वममलं दद्याद्भुवं काशिका ॥ २ ॥
 गंगतीर मनुत्तमं हि सकलं तत्रापि काश्युत्तमा ॥
 तस्यां सा मणिकर्णिकोत्तमजला यश्वेश्वरो मुक्तिदः ॥
 देवानामपि दुर्लभं स्थलमिदं पापौघनाशक्षमं ॥
 पूर्वोपार्जितपुण्यपुञ्जगमकं पुण्यैर्जनैः प्राप्यते ॥ ३ ॥
 विश्वेशोजनको ह्युमाचजननी गंगा च मातृस्वसा ॥
 हुंढी, भैरव, दंडपाणि सदृशा ज्येष्ठा मम भ्रातरः ॥
 श्रीकाशीमणिकर्णिका च भगिनी भार्याममेयं मतिः ॥
 सत्कर्माणि सुतास्तथैव च सुताः, काश्यां कुटुंबं मम ॥ ४ ॥

॥ शिवाकारादेर्वी हरिहर निजावासधरणीं ॥

॥ भवच्छेत्रीं ब्रह्माद्वय सुखपद ध्वांत हरणीं ॥

॥ शरण्यां भूतानां जनिमृतिभयग्रस्त मनसां ॥

॥ धियावेद्यां वन्दे सततमिह काशीं स्थिरपदां ॥ ५ ॥

॥ श्रीविश्वनाथस्तुतिः ॥

तं वन्दे विश्वनाथं लसतिसुरधुनी यत्कपर्दात्पतन्ती ॥

। सेवार्था यात देवाञ्जलिमुकुलगलन्मल्लिका मालिकेव ॥

॥ मस्तन्यस्तेन्दुलेखा च्युत धवलमुधा लोलकल्लोलिनीव ॥

॥ स्वांकारूढाद्रिपुत्री स्मितरुचिरुचिरा गौर देहप्रमेव ॥ १ ॥

॥ शिवं शान्ताकारं भवमृतिजराशून्यममृतं ॥

॥ निरीहं स्वच्छाच्छं विगतकलनं ध्वांत विधुरं ॥

॥ उमाश्लिष्टं शंसुं श्रमहर मजेन्द्रादिशरणं ॥

॥ महेशानंवन्दे श्रुतिशिखर वाग्भूमिमकलं ॥ २ ॥

॥ संहारस्वेदादिवयःस्वयंप्रभुः, श्रितोविमुक्तंभगवान् सहोमया ॥

॥ दिशत्यभीक्ष्णंपरमात्मतारकं, भजेतमानन्दवनेतनुत्यजाम् ॥ ३ ॥

॥ श्रीगंगावधुतयः ॥

॥ इरावतीं मधुमतीं पयस्विनीं ममृतरूपामूर्जस्वतीं—

॥ त्रिदिवप्रसूतां गंगांश्रितासस्त्रिदिवं व्रजन्ति ॥ १ ॥ श्रुतिः ॥

॥ ऋषिजुष्टांविष्णुपर्दीं पुराणां सुपुण्यधारां मनसाहिलोके ॥

॥ सर्वात्मनाजान्हवीं ये प्रपन्नास्तेब्रह्मणः सदनंसंप्रयान्ति ॥ २ ॥

॥ लोकानिमात्रयतियाजननीवपुत्रान् स्वर्गंसदासर्वगुणोपपन्ना ॥

॥ स्थानमीष्टं ब्राह्ममभीप्समानैर्गंगा सदैवात्मवशैरुपाया ॥ ३ ॥

॥ उत्स्रैर्जुष्टामिषतीं विश्वरूपां मिरावतीं जनयित्रीं गुहस्य ॥

॥ शिष्टैःसेव्याममृतां ब्रह्मकान्तां गंगांश्रयेदात्मविशुद्धिकामः ॥ ४ ॥

॥ नमोभगवत्यै दशपापहरायै गंगायै नारायण्यै रेवत्यै—

॥ शिवायैदक्षायै अमृतायै विश्वरूपिण्यैनदिन्येतेनमोनमः ॥ ५ ॥

॥ श्री गंगास्तुतिः ॥

- ॥ मुक्ताभानृकपालशुक्तिषुजटावल्लीषुमल्लीनभा ॥
 ॥ वन्हौ लाजनिभादृशोर्मणिनिभा भोगोतरेभोगिनां ॥
 ॥ नृत्यावर्तविवर्तनेरितपयः समूर्च्छनोच्छालितः ॥
 ॥ खेलंतो हरमुर्ध्निपान्तुभवतो गंगापयोविन्दवः ॥ १ ॥
 ॥ शिवाशान्तासीताहरिपदयशोभूतिरतुला ॥
 ॥ स्वयंज्योतिर्लक्ष्मीनिरवधिसुखस्वादुमधुरा ॥
 ॥ सुधाधारासारात्रिगुणपरिवारातिविमला ॥
 ॥ चिदानन्दाकारा वसतुममचित्तेत्रिपथगा ॥ २ ॥

॥ अन्नपूर्णा, हुंढिराज, कालभैरवसस्तुतिः ॥

- ॥ नित्यानन्दकरी वराभयकरी सौन्दर्यरत्नाकरी ॥
 ॥ निर्धूताखिललोकपावनकरी प्रत्यक्षमाहेश्वरी ॥
 ॥ प्रालेयाचल वंशपावनकरी काशीपुराधीश्वरी ॥
 ॥ भिक्षां देहि कृपावलंबनकरी माताञ्जनपूर्णेश्वरी ॥ १ ॥
 ॥ श्रीविश्वेशहितायमोहितदिवोदासादिनुद्वास्ययः ॥
 ॥ श्रीकाशीं समलं कृतां शिवशिवा वासां चकारात्मना ॥
 ॥ नित्यंमोदकरश्चमोदककरो विघ्नोय विध्वंसकः ॥
 ॥ श्रीहुंढिगणपं प्रणौमिसततं रिध्या च सिध्या युतं ॥ २ ॥
 ॥ पाणिभ्यां परितः प्रपीड्य सुदृढं निश्चोत्यनिश्चोत्य च ॥

- ॥ ब्रह्माण्डं सकलं पचेलिमरसा लोचैः फलाभंमुहुः ॥
 ॥ पायंपायमपायतस्त्रिजगती मुन्मत्तवत्तै रसैः ॥
 ॥ नृत्यंस्तांडवडंबरविधिना पायान्महाभैरवः ॥ ३ ॥
 ॥ वेशं सौगतकं विधाय तु दिवोदातं समुद्रास्य यः ॥
 ॥ श्रीकाशीं सततं सदाशिव शिवा वासां विधायोत्तमां ॥
 ॥ पुण्यं पंचनदोपकूल मनिशं प्रख्यः प्रसन्नः स्थितः ॥
 ॥ तं मुक्तिप्रदं बिंदुमाधवमहं नित्यं श्रये श्रीहरिं ॥ ४ ॥
 ॥ विश्वेशं, माधवं, हुंढि, दंडगणिं, च भैरवं ॥
 ॥ वन्दे काशीं, गुहां, गंगां, भवानीं मणिकर्णिकां ॥ १ ॥
 ॥ एशी वरणयोर्मध्ये पंचक्रोशीमहत्फलं ॥
 ॥ अमरामरणमिच्छन्ति का कथा इतरेजनाः ॥ २ ॥
 ॥ अविमुक्तं महत्क्षेत्रं पंचक्रोशीपरीमितं ॥
 ॥ ज्योतिर्लिंगतदेकं हि ज्ञेयं विश्वेश्वराभिधं ॥ ३ ॥
 ॥ किरणा धूतपापा च पुण्यतोयासरस्वती ॥
 ॥ गंगा च यमुना चैव पंच नद्यः पुनन्तु मां ॥ ४ ॥
 ॥ गांगं यत्रामृतं पुण्यं लिंगं यत्रामृतं शिवं ॥
 ॥ तस्मिन्नेव महाक्षेत्रे किं बहूजया, सुखं वसेत् ॥ ५ ॥
 ॥ कायं विज्ञाय सापायं स्मृत्वागर्भादिवेदनां ॥
 ॥ त्यक्त्वा राज्यमपि प्राज्यं सेव्या काशी निरंतरं ॥ ६ ॥

॥ અથ શ્રી કાશી વિલાસ માળા. ॥

કાશી કાર્તિક અષ્ટમીદિન સુખે ખોલ્યા સવારે અમે
આવ્યા સન્મુખ દેવશંકર તહાં સન્મિત્ર હર્ષોદ્યમે,
લેટી તે નિજ મિત્રને બહુદિને, અત્યંત હર્ષોદ્યમે
કીધો સાથ જઈ મુકામ સુખથી, તે મિત્રવર્યાશ્રમે. ૧
મિત્ર બ્રાત સમાહિતાશિ નિવસે, નામે હરીશંકર
સંબંધી મુજ તે, સ્વમિત્ર પણ તે, ત્યાં ઊતર્યા સત્વર,
મહોદ્ધુ દ્વિધવિનાયકે પ્રથિત છે, સંસ્થાન તે મિત્રનું
ગંગાઘાટ સમીપ, તત્ર નિવશી, આનંદ પામ્યા ઘણું. ૨
ફાવ્યો તે સુખવાસ ખાસ સઉને સંઘાથના શઘને
રેવાલાયક તે મળ્યું ઘર સુખે સંબંધિની સર્વને,
શ્રીકાશીકરના ગૃહે સુખ વશી આનંદથી મહાલના
તે કાશીકરનું કુટુંબ સઘળું લેખે નહીં ભિન્નતા. ૩
શ્રીગંગા મણિકર્ણિકાતટ કરી તીર્થે વિધી સ્નાનને
આદ્યા ઘાટ નિરીખતા હરખતા શ્રીવિશ્વનાથાર્યને,
શ્રી વિશ્વેશ્વરનું સમર્ચન કરી, શ્રી અન્નપૂર્ણાર્યને
હર્ષે શ્રીગણનાથ પૂજન કરી, આવ્યા સહિ સ્વાસને. ૪
કીધું પૂજન કાળ હૈરવતણું રાતે નિરાંતે અમે
તીર્થે સૌ ઉપવાસ તે દિન કરી, સૂતા સુખે સ્વાશ્રમે,
આનંદે નવમી, તથૈવ દશમી, એકાદશીના દિનો
કાશીક્ષેત્ર વિષે વિશેષ વિચરી કીધાં ઘણાં દર્શનો. ૫

શ્રીમત્પુષ્કર, ધર્મક્ષેત્ર, હરના દ્વારે, પુરે માથુરે
 ત્રીવેણીસ્થ પ્રયાગરાજ, પણ થૈ, સત્ક્ષેત્ર કાશીપુરે,
 ઊમાશંકર મિત્ર સાથ સુખથી, સા એકમાસાવધિ
 યાત્રાઓ વિચરી કરી મનગમી, આનંદ આળ્યો અતિ. ૬
 આજ્ઞા જે કંઈ દેવળા સ્વમરણે વિશ્વાસથી દે ગયાં
 શ્રીકાશી જઈ તેમના રૂણથકી છુટા અમે તો થયા,
 જાતીખાંધવનાં સુપર્વ દિવશે બંને જમાડ્યાં તડો
 વિદ્યાર્થી, અતિથી, યતી, ત્યમ જમાડ્યા, તીર્થના પ્રાદક્ષણો. ૭
 દેવા ભેટ કહેલ, દીધ, સ્થવા બાવા તણા સ્થાનમાં
 પાત્રે શક્યતુસાર દાન અરખ્યાં, તે ક્ષેત્રના પુણ્યમાં
 પૂણ્યાત્મા કંઈ દેવળા કથિત સા છટ્યાં અમારાં રૂણો
 એરીતે, દિનપાંચ બારશ સુધી આનંદ વાધ્યો ધણો. ૮
 કૃષ્ણારામ પવિત્ર નાગર રૂપી, તે રનેહ રાખે ધણો
 આવી સાથ કરાવતા હરખથી કાશીવિષે દર્શનો,
 ઊમાશંકર મિત્ર સાથ સુખથી ક્ષેત્રે કરી દર્શનો
 શ્રી આનંદ વને સદા વિચરતાં, આનંદ વાધે ધણો. ૯
 ગંગા સ્નાન પવિત્ર મિત્ર સહિતે પ્રાતઃ કરી પૂજનો
 શ્રીવિશ્વેશ્વરનું સમર્ચન કરી, કતો ધણું દર્શનો,
 શ્રીવિશ્વેશ્વરના પ્રદોષ યજ્ઞને ખેસે ધણા પ્રાદક્ષણો
 આરાત્રી નવવાગતે પણ થતાં આનંદ વધે ધણો. ૧૦
 ગંગાસ્નાન, સુસર્ચનો પ્રતિદિને એરીત કતો સુખે
 શ્રીવિશ્વેશ્વરપુરી ફરી નિરખતા શોભાભરી સર્વ તે,

‘‘ભિમાશંકર મિત્ર સાથ સતેત આનંદ કર્તા હતા
 હુદ્દેવે મુજના અરે ! અણચિત્તી આવી નહીં આપદા. ૧૧

‘‘ આનંદ ભંગ ’’

ઓચીંતી સ્વજનોક્ત તેરશ દિને પૈતૃવ્યક બ્રાતના
 વાતો દુઃખદ સાંભળી મરણી, બિડી ગઈ ચેતના,
 નહાના બાંધવના અકાળ મરણે, અંતર્વધી વેદના
 સદે શોક મહાજહાળ સળગી ચિત્તે પડે ચેન ના. ૧૨
 ચિત્તે ચેન પડે ન રાત દિવશે, ખાવું ન પીવું ગમે
 બ્રાતાના વિષમે સમે મરણથી, ચિંતા ન ચિત્તે શમે,
 મુઝારો મનનો મટે ન મુજનો, ચિત્ત બ્રમે વિબ્રમે
 શ્રી આનંદ વને ગયો પણ મ્હને કાંઈ ન ત્યાં તો ગમે. ૧૩
 સંતાપે મનના ચતુર્દશિ દિને ઉષ્ણજ્વરે ઘેરિયો
 આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ, પીડિત બધી હું હામ ત્યાં હારિયો,
 પ્રેમી બાંધવ પ્રેમશંકર સધાવ્યો સ્વર્ગ, એ સાંભળી
 હા, દૈવે કયમ કીધ આ અઘટતું, એ જાળ ઉઠી ઘણી. ૧૪
 શ્રી વિશ્વેશ્વર ધામ હામ ધરતો આવ્યો હતો મહાલવા
 આધિ વ્યાધિ ઉપાધિના વશ અહીં પાપી પડ્યો ઝુરવા,
 હુદ્દેવે દિન રાત દુઃખદરિયે ગોથાં ઘણાં મારતો
 ચિંતાવ્યગ્ર અતિજ્વરે તરફડું, આરો નહીં ભાળતો. ૧૫
 શ્રી કાશી ગ્રહણે ગયો, પણ તહાં તીર્થે નહવાયું નહીં
 ઘેરાયો ગ્રહયોગથી ગ્રહણ દી, આશા ન પુરી થઈ,
 મુક્ત સ્નાન કર્યું, અમુક્ત જ્વર મહેં, ઉષ્ણોદકે આશ્રમે

જાહે જોર કયું જવરે, અતિશયે દુઃખી થયો તે સમે. ૧૬
 હું ઉષ્ણ જવરથી પ્રપીડિત ઘણો, સૂતો પથારી કરી
 સંતાપે. સળગી રહેલ મુજને, તાવે સતાવ્યો વળી,
 હિમાશંકર મિત્ર, આત્મજન સૌ સંબંધીનિયો બધી
 આપે ઔષધ, અનેક ઔષધ કરે, હોયે ન વ્યાધી મટી. ૧૭
 અત્યંત વ્યવસાયવંત, પણ જે આવેલ સાથે સુખે
 મુઝાયો મનમાં સ્વમિત્ર વસવા અત્રે અમારા હુખે,
 પત્રો, તાર, લખે ઘણાક ઘરથી તેઠાવવા તેમને
 હોયે દેશ જવા ચહે ન, નિરખી તાવે પડેલો મહને. ૧૮
 સ્નેહી, પાટણ શેઠજી ઉજમશી માંદા થયા તે સમે
 જાવા તે સમયે અતીવ વિષમે, તે મિત્રને ના ગમે,
 સ્નેહી ધાર્મિક શેઠની અતિશયે દેશે સુણી માંદગી
 ખેઉ મિત્ર અમે વિચાર કરતા, અત્યંત ચિંતા વધી. ૧૯
 તાવે હું નિરૂપાય, થાય મનમાં ચિંતા ઘણી, શું કરું
 સ્નેહી શેઠ સમીપ સત્વર જવા, તે મિત્રને વીનવું,
 સાથીનાં સઉને ભલામણ કરી, માગી રજા મિત્ર તે
 સઘે કાર્તિક કૃષ્ણપક્ષ પડવે રાતે સધાવ્યો પથે. ૨૦
 અત્રે આત્મજ રામશંકર મળ્યો, જે આવતો ઘેરથી
 દેખી ઉષ્ણ જવરે પ્રપીડિત મહને, સેવા કરે ભાવથી,
 શ્રી કાશીકરનું કુટુંબ સઘળું સેવા કરે સ્નેહથી
 રાત્રી દીવસ દેવશંકર ખરી સેવા કરે પ્રેમથી. ૨૧
 આ દેહે અગિયાર લાંઘણ થઈ નિદ્રા ન આવે જરા

- આશા જીવનની જરાય ન રહી, સેવા કરે સૌ ખડા,
 શ્રી આનંદ વને ગયો, પણ અરે ! પાપે પિડાયો અતિ
 પ્રારબ્ધે, સુખ દુઃખ સાથ સઘળે, તે તો ટળાતું નથી. ૨૨
 એકાએક અકાળમૃત્યુ નિજનાં એ જ્ઞાતનું સાંભળ્યું
 ઘેયો ઉજી જવરે, શરીર અતિશે નિત્યે થતું નિર્બળું,
 કાઢ્યા છે અગિયાર દીવશ, અરે ! મહેં, અન્ન પાણી વિના
 આશા જીવનની જરાય ન હતી, દૈવોપચારો કર્યા. ૨૩
 શ્રીમૃત્યુંજય જાપ જોડીપુરના સદ્વિપ્રહાસે થયા
 સંખંધી હરિશંકરે પણ ઘણા રૂદ્રાભિષેકો કર્યા,
 શ્રીકાશીકર દેવશંકર કરે શ્રીવિશ્વનાથાર્ચન
 શ્રીમહાલેવનાથ મંદિર જઈ વંદી કરે પ્રાર્થન. ૨૪
 સ્વામી સોજતના સ્વમિત્ર સરખા, સંતાપ ખાળે ઘણો
 બ્રહ્માનંદ સરસ્વતી પ્રતિદિને આપે સુખે દર્શનો,
 શ્રીમળી નિજ મિત્ર ભાવનગરી, કંપાડરી નોકરી
 કર્તા, તે ચતુરાશ્રમે નિવસતા, સંભાળ રાખે ખરી. ૨૫
 હિમાશંકર વૈદરાજ, સતતે આપે ઘણું ઔષધો
 સંખંધી જન સર્વ શાંત વચને સંતાપ ટાળે બધો,
 શ્રી કાશીકર માત, માત સરખાં, નાનોપચારો કરે
 સેવા તે સઘળી ઉચાટ કરતી સંખંધિનીયો કરે. ૨૬
 રાત્રી દીવસ પ્રેમ જઈને મુજની પ્રેમે સુ સેવા કરે
 તેનો તે ઉપકાર કેમ વિસરું, આ જન્મ, જન્માંતરે,
 તેના તે ઉપકારનો ન બહલો, આપી શકું હું જરી

માણું શ્રીપતિ પાસ ખાસ, અરપો ત્હેને વિમુક્તી હરી. ૨૭
 નિત્યે જીવનરામ ^૧જીવન દમ્, સંતાપ સર્વે હરે
 નાના શાસ્ત્ર વિનોદ વાત સતતે આવી કૈનૈયો કરે,
 સંબંધી, નિજ મિત્ર, આપ જન, તે સૌ સારવારો કરે
 શ્રીવિશ્વેશ્વર ધામ હામ અધિકે, સ્વશ્રામ ના સાંભરે. ૨૮
 શ્રીમાળી દ્વિજબંધુ ખાસ પટણી તત્ર સ્વગોત્રી વસે
 રાજા બાળુ, સહાનુજે અહનિશે પાસે વસે, ના ખસે,
 આત્મારામતણું કુટુંબ સઘળું, જે તાતના મિત્રનું
 તે તો બ્રાતૃ સમાન ભાવ સતતે રાખે, ન જુદાપણું. ૨૯-
 પૂર્વે, ગોર ભવાનિશંકર તહાં બર્કાલવાસી હતા
 તેનો સાગ્નિક પુત્ર જે ગણપતી તે સ્નેહ રાખે સદા,
 માતીરામ, મુસાળ સાથ નિજનો સંબંધ દર્શાવતા
 નાથુરામ, કલત્ર-પુત્ર સહિતે, સંભાળ લેતા હતા. ૩૦
 સંબંધી જન એ સહી સરવથા આનંદ આપે ખરે
 તેઓનો ઉપકાર કેમ વિસરે ? આ જન્મ, જન્માંતરે,
 શ્રીકાશી સ્થિત દેવને સતત હું સંભારતો દીનધી
 શ્રીમૃત્યુંજયની જ્વરાપહરણે સૂતો કરે સંસ્તુતી. ૩૨

॥ જ્વરાપહરણ સ્તવન ॥

શ્રીવિશ્વેશ્વર બાપ ! આપ શિશુને સંતાપશે કયાંસુધી ?
 જેથી દ્યો જ્વર આપનો ધરિ દયા, શકતી હવે છે નથી,
 હું પાપી, અપરાધ માફ મુજના સર્વે કરી બાપ તું

૧ શ્રીવિશ્વનાથ, મૃત્યુંજય, ભૈરવનાથનું નમણુ-નિર્માલ્ય, ગાંગોદક.

શ્રીવિશ્વેશ દયા મયાશય, હવે સંશાંતિને આપ તું. ૩૨
 શ્રીમૃત્યુંજય, કાળ કાળ, મુજને મ્હાકાળ, તું રક્ષજે
 અજ્ઞાની અપરાધ બાળક કં રહોયે ક્ષમા બક્ષજે,
 “લોકે પુત્ર કુપુત્ર થાય, પણ ના માતા કુમાતા થશે”
 એ ન્યાયે નિરખી કૃપાળુ ! મુજને ભેશો ન દોષો કશે. ૩૩
 શ્રીવિદ્યેશ્વર ! વૈદનાથ ! મુજને ઊદ્ધારશો વ્યાધિથી
 શંભો ! અંબક ! પુષ્ટિવર્ધન ! મ્હને દો પુષ્ટિ, સંતુષ્ટ થૈ,
 શ્રીવિશ્વેશ્વર ! હૃષ્ટ પુષ્ટ; સતતે સેવા તમારી કરે
 એવી નિત્ય કૃપા કરો મુજપરે, હું આપને સંસ્મરે. ૩૪
 સંબંધી સઘળાં ખડાં અહનિશે સૌ સારવારો કરે
 યાગા શાંત મને કરી નવ શકે સંબંધિનીયો અરે,
 એ જ્ઞાને હરખાવવા જવરહરી, આપો મુશાંતી મ્હને
 હું મુકતજ્વર, આપનો કદિ નહીં ભૂલીશ આભારને. ૩૫
 ગંગામા ! કરશો નિજમૃતરસે દુર્વ્યાધિ નિર્મોચન
 શ્રીમદ્ભૈરવનાથ ! હાથ મુજનો ઝાલી કરો રક્ષણ,
 પૂર્ણાન્ના ! પરિપૂર્ણ શક્તિ અરપો, આવી કરે વંદન
 શ્રીહુંદી ગણરાજ ! આજ કરશો વિઘ્નૈઘ વિધ્વંસન. ૩૬
 આ આનંદવને અકાળ ભયને શ્રીદંડપાણી હરો
 શ્રીમન્ માધવ માહરા મનવશી આનંદને વિસ્તરો,
 ટાળો સંકટ સંકટા ભગવતી, ભીતી ભવાની હરો
 શ્રીકાશી ! નિજ યાત્રિની સફળ સૌ આશા હમેશાંકરો. ૩૭

॥ શ્રીમૃત્યુંજય મહેર. ॥

શ્રીમૃત્યુંજય મહેરથી દિન દશે, પ્રારબ્ધના શેષથી
 દુટયો તાવ; સુપુત્ર, સર્વ હરખ્યાં, સંબંધિયો સ્નેહથી,
 કલકત્તે સુત રામશંકર ગયો, સેવા કરી આઠ દી
 માશીનો સુત વિશ્વનાથ જ ગયો, હર્ષે ગયાંજી થઈ. ૩૮
 ચિંતા રાવળપિંડિ મારગ જતાં અત્યંત ચિત્તે હતી
 આવી શ્રીહનુમાન, હિંમત મ્હને આપી ગયા વેગથી,
 તેવો અગ્ર મહાજ્વરાતુર મ્હને ઉદ્ધારવા ભાવથી
 આવી ભૈરવનાથ, હાથ ગૃહિને ઊગારિયો તાવથી. ૩૯
 સાથીનાં સરવે સુખે પરવરી આવ્યાં અયોધ્યા જઈ
 આજ્ઞાથી અતિ આગ્રહે સહ સહે તે પ્રેમ ખેડેની ગઈ,
 તાવે પીઠિત, આ સમે ન મુજને યાત્રા અયોધ્યા થઈ
 વ્યાધી ઘરત પહી રહ્યો, ઘર વિષે, શ્રીરામ ગ્રહ્યા નહીં. ૪૦
 કાશી ક્ષેત્ર બહાર, અંતર ગૃહી, યાત્રા સહિને થઈ
 સંબંધી જન કોયના મનવિષે યાત્રા ન બાકી રહી,
 પંચકોશ પરિક્રમા પણ કરી આવ્યાં સહિએ ફરી
 પંચકોશ પરિક્રમા મુજવિના ન પ્રેમખેડેને કરી. ૪૧
 પ્રેમે પ્રેમ તણ મ્હને નવ ગઈ, તાવે પડયો ભાળતી
 યાત્રા પૂર્ણ તમામ તે દઢ મને સેવાવિષે માનતી,
 સાનંદે સહતી સ્વભાવ મુજનો, સતપ્રેમ દર્શાવતી
 સાચા સદ્ગુરૂ ભાવથી સતત તે, સેવા કરે સ્નેહથી. ૪૨

પીઠાતી પ્રતિયામ તે નિજગૃહે મ્હોટા મૃગીરોગથી
 આવી અત્ર, તથાપિ સર્વે મનમાં તે વ્યાધિ ભીતી હતી,
 કર્તી સેવન માહરે સતત તે, રેતી કૃણાહારથી
 સઘે મુક્ત કરી, કરી બહુ કૃપા, વિશ્વેશ્વરે રોગથી. ૪૩
 સઘે સસ્ત્રિક નાનુંશંકર અને મા મોઘજી ભાઈની
 કાશી ક્ષેત્ર થકી ગયાં ઘરભણી, તે સાથ જો રૂક્મણી,
 મારી, ચંચળ, પ્રેમખેન, ઉભયા, ઈછા, ન ઘેરે ગયાં
 લેને સાથ જવા; સશક્ત મુજને, ક્ષેત્રે નિરાંતે રહ્યાં. ૪૪
 ઘેરાયો દિન વીસ ઉજી જવરથી, પાપે પિડાયો અતિ
 આશા જીવનની જરાય મુજને તેવે સમે ના હતી,
 પ્રારબ્ધે જવર મુક્ત, સત્વર થયો, હૃખ્યાં સહિનાં મન
 શ્રી વિશ્વેશ્વરની કૃપા બહુ થઈ, પામ્યો પુનર્જીવન. ૪૫
 શુકાંતર્ગત રાહુની ઉતરતી પીઠા દશાએ કરી
 જન્મ સ્થાન બિરાજતા બુધ સહે શુક્રે સુરક્ષા કરી,
 કાશી ક્ષેત્ર વિષે વિમુક્ત ન થયાં પ્રારબ્ધ બાકી રહ્યાં
 સઘે મ્હોતથકી બચ્યા, પણ રહ્યા સંસારમાંહે વહ્યા. ૪૬
 ન્હાયો ઉજીજળે દિન ત્રય ગૃહે, સ્કૂર્તી જણાઈ દીવે
 શ્રી ગંગાજળમાં કર્યું અપન મહે, ભાવે ચતુર્થી દિને,
 પ્રાયશ્ચિત કરી, કર્યું જવર વિમુક્તી સ્નાન, દે દાન, ને
 દેવ, પ્રાદ્મણ, સાધુ, સંત, અતિથી, સંતોષિયા સર્વને. ૪૭
 ચંપાષ્ટિ દિને સ્વજન્મ દિવસે ઉત્સાહ વાધ્યો ઘણો
 શ્રીવિશ્વેશ્વર, ભૈરવાદિક તણાં, ભાવે કર્યાં પૂજનો,

પ્રારંભ્યું નવમી દિને પુનરપિ શ્રીવિશ્વનાથાર્યન.
 ગંગાસ્નાન, શિવાર્યને, પ્રતિદિને આનંદ વાધે મન. ૪૮
 કાશીથી સુદ સપ્તમી દિન હતી, ઉત્થાનની આશ જે
 તે તો ભૈરવ નાથની ન મરજી, તેથી થઈ વ્યર્થ તે,
 સાસુજી હરિભાઈનાં અણચિતાં માંદાં થયાં એ સમે
 રોકાઈ સરવે રહ્યાં, કયમ તજી તેને જઈયે અમે. ૪૯
 માતાયે નિજપુત્રિને અનુમતી આપી ગયાજી જવા
 માત્રેચ્છા વશ વર્તિની દિજ સહે ઈચ્છા ગઈ સારવા,
 આજ્ઞાયે નિજ માતની ઝટ કરી આવી ગયા શ્રાદ્ધ તે
 માતાની બહુ સારવાર કરતી, માની ખરા દેવ તે. ૫૦
 કાશીક્ષેત્ર વિષે, પવિત્ર સદને, શ્રી અગ્નિહોત્રી ગૃહે
 બીતા, વિષ્ણુ સહસ્રનામ, સુણતાં, પ્રાણાંત એકાગ્રહે,
 સંખધી, સ્વમુતા સમક્ષ સુખથી થૈ પૂત પ્રાયશ્ચિતે
 શ્રી વિશ્વેશ્વર ધામ તે પરવયાં, લેખાય સદ્ભાગ્ય તે. ૫૧
 કૃષ્ણે માર્ગશિરે દ્વિતીય દિવસે પ્રાતઃશમી તે ગયાં
 દુઃખી આ જનમે જણાય, પણ તે વિશ્વેશધામે ગયાં,
 શ્રી કાશી સુખવાસ, ખાસ મરવું, આવું સઉકો ચહે
 ગંગાતીર મહાશ્મશાન શરણું, પુણ્યાતમા કે લહે. ૫૨
 શ્રી કાશીકર આદિ જ્ઞાતિ મુહુદો આવી મળ્યાં ત્યાં સઉ
 શ્રી ગંગા મણિકર્ણિકાતટ થયા, દેહાંત સંસ્કાર સૌ,
 શ્રી ગંગાતટ સર્વ ઉત્તર ક્રિયા સત્પુત્રિ હસ્તે થઈ
 જ્ઞાતી ભોજન, દાન આદિક થયાં, બાકી ન કાંઈ રહી. ૫૩

કાશીના સુતનો જમાઈ પણ ત્યાં શ્રીકલિકેતા થકી
આશ્રયે હરિભાઈ પુત્ર મુજનો, આવ્યો તહાં વેગથી,
સાસૂની સઘળી ક્રિયા અટપતાં, સ્નેહે મળી સર્વને
આજ્ઞાએ નિજ દેશ પાટણ ગયો, તેડી માણી બહેનને. ૫૪

॥ અથ શ્રી આનંદવન આનંદ ॥

॥ ઓ માનંદનં તથૈવચ શિવા ઽઽ વાસશ્ચ વારાણસી ॥

॥ શ્રી કાશી ચ મહાસ્મશાન મવિમુક્ત ક્ષેત્રમિત્યાદિભિઃ ॥

॥ સાર્થેર્નામનિરુક્તિભિન્નિ જગતિ પ્રખ્યાય માના પુરી ॥

॥ કશી શુક્તિ વિમુક્તિદા વિજયતે શ્રી વિશ્વનાથાશ્રિતા ॥ ૧ ॥

કાશીક્ષેત્ર વિશાળ શંકરપુરી, તે મધ્ય વારાણસી
તે મધ્યે અવિમુક્તક્ષેત્ર, શિવજી નિત્યે રમે જ્યાં વશી,
શોભીતા અવિમુક્તક્ષેત્ર વચમાં લેખાય અંતર્ગૃહી

શ્રી ગંગાજળથી પવિત્ર તટ યે શ્રીમોક્ષલક્ષ્મી રહી. ૫૫

કાશીક્ષેત્રતણે મહાન મહિમા વિશ્વે સુવિખ્યાત છે
બ્રહ્મા, શંકર, વિષ્ણુ, વાસવ, સહ કાશી ગુણે ગાય છે,
સર્વાંશીપ્રદ એક ચૌદ જીવને કાશી પ્રકાશાય છે

ત્રીત સ્માત પુરાણ શાસ્ત્ર સઘળે કાશી પ્રશંસાય છે. ૫૬

કાશીક્ષેત્ર અસંખ્ય તીર્થ મહિમા છે વર્ણવેલો બધે

કાશીખંડ, પ્રકાશ, દર્પણ, અને કાશી મહાત્મ્યાદિકે,

બ્રહ્મા, શેષ, સરસ્વતી પણ થકે, હું વર્ણવી શું શકું ?

કાશી દર્શન હર્ષ કર્ષિત મતી, હું હર્ષ વેલો લખું. ૫૭

કાશીક્ષેત્ર વિષે વિશેષ નિવશી સંખ્યાધનીયો સહે
 ગંગાસ્નાન, સુરાર્યનો પ્રતિદિને કર્તા યથાશક્તિયે,
 જે આનંદવને, ન નંદનવને આનંદ, તે સર્વથા
 વિશ્વેશે અવિમુક્ત, મુક્તિનગરી, તેની કહું શું કથા. ૫૮
 શ્રીવિશ્વેશ્વરના ત્રિશૂળપર જે નિત્યે વિરાજી રહી
 ત્રેલોકી પ્રલયે નસે, પણ કદા કાશી પ્રણાસે નહીં,
 શ્રીકાશી સતતે ત્રિશૂળપર શ્રીવિશ્વેશ્વરે છે ધરી
 વિશ્વે વંદિત વિશ્વનાથ નગરી કાશી પ્રકાશી રહી. ૫૯
 કાશી કદમ્બ નાશિ, આશિ પુરણા, પૂર્ણ પ્રકાશી રહી
 વિશ્વ ખ્યાત, અશેષ કલેશ વિસરે, વિશ્વેશ્વરે વિગ્રહી,
 પૂર્ણાનંદ પ્રકાશિની ભગવતી જ્યાં અન્નપૂર્ણા વસે
 લોકાલોક વિલોકને પણ કદી થાવે ન ઇચ્છા કશે. ૬૦
 વર્ણા ઉત્તર, સ્વર્ધુની સહ ભળે, એશી મળે દક્ષિણે
 પંચકોશ મહેશધામ પ્રવહે, તે જે નદી મધ્યને,
 પંચકોશ પવિત્ર મોક્ષદ ભુમી, આનંદ નામે વને
 કર્તા ખાસ નિવાસ, સર્વ જનને આનંદ વાઘે મને. ૬૧
 જ્યાં જોરાવર બાદશાહ ચવને ધર્માધ્યે યેને ફરી
 ઝોખેડી સુરમંદિરો વિધવિધાં, મ્હોટી મશીદો કરી,
 નાના નાસ્તિકના ઉપદ્રવ થતાં, લેશે ન શોભા સરી
 ફૂટાતી બહુકાળથી ન ખરતી, ફૂટસ્થ કાશી પુરી. ૬૨

॥ કાશીક્ષેત્રેયથાશક્તિ કૃતદર્શનસંસ્મૃતિઃ ॥
 શ્રીવિશ્વેશ જટાસરી ત્રિપથગા, ગંગા જગત્ પાવેની

કાશી ઉત્તર વાહિની સુરનદી, પાપૌઘ સંહારિણી,
 કતોં સ્નાન, નિપાન, અંતર બહિઃ, શુદ્ધિપ્રદા સર્વથા
 જેથી શોભન વિશ્વનાથ નગરી, મોક્ષેક લક્ષ્મી સદા. ૬૩
 શ્રી હુંડીગણનાથ ભક્તજનનાં વિદ્યેશ વિદ્યો હરે
 પ્રોદંડ પ્રભુ કાળ ભૈરવ ધરી, રક્ષા હંમેશાં કરે,
 શ્રીગંગા બહિરંતરંગ મળને સદે હરે સ્નાનથી
 સર્વાશીપ્રદ કો પુરી ત્રિજગતે કાશી સમાને નથી. ૬૪
 શ્રીવિશ્વેશ્વરના સમર્થનથકી સદે વિમુક્તિ મળે
 ભંડારો ભરપૂર ભક્તજનના શ્રી અન્નપૂર્ણા ભરે,
 સંસ્થાને ક્ષણ મુક્તિ મંડપ વિષે વિશ્લેષ સર્વે ટળે
 સર્વે સત્વર ચિત્તના મળ જળે, શ્રીજ્ઞાનવાપી જળે. ૬૫
 શ્રી વિશ્વેશ્વર ધામ રક્ષણ સદા શ્રીહંડપાણી કરે
 શ્રીકાશીપુર કાળનો ભય મહાકાલેશ સદે હરે,
 સદે સિદ્ધિ વિનાયક પ્રભુ સદા છે સર્વ સિદ્ધિપ્રદ
 શ્રીનંદીશ્વર, તારકેશ્વર, સદા આનંદ, મોક્ષ પ્રદ. ૬૬
 શ્રીસિંહ સ્થિત સંકટા ભગવતી સંકટ સંહારિણી
 દુર્ગા દુર્ગતિ હારિણી, દુરિતહા, દેવી સદોદ્ધારિણી,
 રિદ્ધિ, સિદ્ધિ, સમૃદ્ધિ વૃદ્ધિ કરવા સિદ્ધેશ્વરી છે ખડી
 ચિત્તે ચિત્ર વિચિત્ર ચિંતિત પ્રદા શ્રીચિત્રઘટેશ્વરી. ૬૬
 શ્રીમાળી કુલ દેવતા પણ મહાલક્ષ્મી સુલક્ષ પ્રદા
 કોપીમાત લઈ સુચાત્રિક થકી કોડી હરે આપદા,
 પૂરે સાક્ષિ વિનાયક પ્રભુ સમીપે સાક્ષિ કૈલાસમાં

નિર્વિઘ્ને ગણનાયકો શિવપુરે રાખે સદા મોંજમાં. ૬૭
 કર્તાં પૂજન કાળભૈરવતાણું. ચિંતા ટળે કાળની
 શ્રી મૃત્યુંજયનું સમર્ચન કર્યે ભીતી મટે મ્હોતની,
 કર્તાં દર્શન, ને સમર્ચન સદા શ્રીવૃદ્ધકાલેશનું
 પામે ભક્ત, અકાળમૃત્યુ ન કદા, મૃત્યુ રહે વેગળું. ૬૮
 પીતાં અમૃત નીર ઔષધ સમું ધન્વંતરી કૂપનું
 દેહી દોષ વિમુક્ત, રોગ રહિતે સાનંદ જીવે ઘણું,
 કામે કામ સુરાલયો નિરખતાં શ્રદ્ધાવટે વંદતાં
 પાપે અંચળ ચિત્ત લેશ અળવા પામે ન વાટે જતાં. ૬૯
 છે આનંદવને અસંખ્ય વિમળાં તીર્થો દિશાયે દશે
 તીર્થોમાં પણ તીર્થપંચક ગણ્યાં છે, સાર કાશી વિષે,
 ઘાટે શ્રી મણિકર્ણિકા. ત્યમ દશાશ્વે સ્નાન મ્હેમા ઘણું
 કર્વાં કેશવ, બિંદુમાધવ, અને લોલાર્કનાં, દર્શનો. ૭૦
 વિદ્યાર્થી ભણતા ઘણાક નિરખ્યા શ્રીવિશ્વવિદ્યાલયે
 નાના શાસ્ત્ર વિશારદો જગતમાં વંદાય ભાગ્યોદયે,
 ઇશાને પરતીર વ્યાસ મુનિનો વિશ્રામ લેખાય છે
 કાશી વ્યાસતણી વદાય જગમાં, વ્યાસેશ પૂજાય છે. ૭૧

॥ પંચતીર્થી, નિત્યયાત્રા ॥

નિત્યે શ્રીમણિ કર્ણિકા તટ જઈ સંસ્નાન સંધ્યા કરી
 વંદી સિદ્ધવિનાયક પ્રભુપદે તે ઘાટના ઉપરી,
 વંદી શ્રીમણિકર્ણિકેશ્વરપદે, સઘે સરી ગૌમઠે

હુખે સત્વર મુકિતમ'ંડપ જવું, શ્રીનિત્યયાત્રા પથે. ૭૨
 શ્રીવિશ્વેશ્વર પાસ ખાસ પ્રભુમી સર્વાદિ આદિત્યને
 વંદી દ્વૈપદિપાદ પદ્મ યુગલે, વંદી મહાવિષ્ણુને,
 વાપી પશ્ચિમ દંઠપાણિ ચરણે, સઘે કરીને નતી
 નૈરૂત્યે પ્રભુમી મહેશ્વર પદે શ્રીજ્ઞાનવાપીથકી. ૭૩
 કુંડીરાજ ગણેશ વંદન કરી, શ્રી જ્ઞાનવાવે સરી
 શ્રીનંદીશ્વર, તારકેશ્વર, મહાકાળેશ પૂજા કરી,
 આવી વાવ સમીપમાં પુનરપિ શ્રીદંઠપાણી સરી
 શ્રીવિશ્વેશ્વરનું સમર્થન કરી, પ્રેમે પ્રણામો કરો. ૭૪
 સાનંદે સતતે પ્રણામ કરવા, શ્રીઅન્નપૂર્ણા પદે
 ઘેરીતે કરતા બધા મુનિવરો, શ્રીનિત્યયાત્રા વદે,
 ગંગા મા, ગુરૂ વિશ્વનાથ સુકૃપા યોગે સુપુણ્યાતમા
 યાત્રા નિત્ય કરી, કૃતાર્થ સતતે, ક્ષેત્રે વસે મોજમાં ૭૫

॥ અંતર્ગૃહીપરિચ્છેદઃ ॥

૧। ગોકર્ણેશઃપશ્ચિમે, પૂર્વેતશ્ચ. ગંગામધ્યા દુરારે ભારભૂતઃ ॥
 ॥ બ્રહ્મેશાનોદક્ષિણેસંપ્રદિષ્ટઃ તત્તુ પ્રોક્તંદ્વાલયંવિશ્વભર્તુઃ ॥૧॥
 પૂર્વે શ્રીમણ્ણિકર્ણકેશ્વર, અને બ્રહ્મેશ છે દક્ષિણે
 ગોકર્ણેશ્વર પશ્ચિમે, ધ્રુવદિશા, શ્રીમારભૂતેશ છે,

એસીમે અવિમુક્ત મધ્ય ગરવી યાત્રા સદાંતર્ગૃહો
 કાશીક્ષેત્ર વિષે વશી જન કરે, તે પુણ્યભાગી સહી. ૭૬
 કાશીક્ષેત્ર વિશાળ ગાંગ તટ એ શ્રીમોક્ષ લક્ષ્મી વશી
 એશી ને વરણા સમાગમ મહી મધ્યસ્થ, વારાણસી
 વિશ્વેશે અવિમુક્ત, નિત્ય, અવિમુક્ત ક્ષેત્ર, મધ્યે સહી
 વિશ્વેશાલય આસપાસ સઘળી, લેખાય અંતર્ગૃહી. ૭૭

॥ અથ નૈમિત્તિક યાત્રા ॥

॥ વર્ષાયનર્તુસંક્રાંતી, માસર્ષ દિનવાસરૈઃ॥

॥ ત્રિશિષ્ટા ક્રિયતો યાત્રા, શિષ્ટૈ રિષ્ટફલપ્રદા ॥૧॥

શ્રીસમાવરણે વિનાયક બધા પ્રખ્યાત છે છપ્પન
 શ્રીગૌરી નવ, આઠ ભૈરવ, અને સમર્પિયો પાવન,
 દુર્ગા, એસઠ યોગિની, શિવમહા છે રૂદ્ર એકાદશ
 દક્ષેશાદિક લિંગ અષ્ટકમહા, આદિત્ય છે દ્વાદશ ૭૮
 શંભેશ, પ્રભુવેશ, તેમ અમૃતેશાદિ પ્રસિદ્ધો જહાં
 ખેતાળીશ શિવાલયે શિવમહા પૂજાય લિંગો તહાં,
 પુણ્યાર્થી પ્રતિભાસ પુણ્યદિવશે યાત્રા કરે સર્જનો
 કાશીખંડ વિષે વિશેષ વરણ્યો છે, માર્ગે એ મોક્ષનો. ૭૯
 એરીતે પ્રતિવાર, ને પ્રતિતિથી, યાત્રા મહા વર્ણવી
 યાત્રા તે કરતાં જણાય હરખે નિત્યે નવી ને નવી,
 એરીતે પ્રતિવર્ષ પુણ્ય દિવસે, યાત્રા કરે સર્જનો
 તે નિત્યોત્સવ સર્વ સાથ નિરખી આનંદ વાધે ઘણો. ૮૦

પુણ્યાર્થીં પ્રતિ સંક્રમે નિયમથી જે તીર્થ યાત્રા કરે
તે સાયુજ્ય વિમુક્તિ લાયક સરે, કૈલાસમાં આખરે,
પચ્છેશ પરિક્રમા નિયમથી જે વર્ષમાં બે કરે
પ્રાણી પાપ વિમુક્ત, નિર્મળ મને તે મોક્ષમાર્ગે સરે ૮૧

॥ કાશીક્ષેત્રે યથાશક્તિ કૃતાયાત્રા પ્રકાશ્યતે ॥

શ્રી ગંગા, કિરણા, સમાગમ તટે પ્રાતઃ કરી સ્નાન હું
કર્તો મંગળગૌરિ પૂજન સદા, ગૌરી ગભસ્ત્યેશનું,
શ્રી ગંગાતટ ગ્વાલિયેર ગૃપના બાલાજીના મંદિરે
ભાળી બ્રહ્મણ ભોજનો પ્રતિ દિને આનંદ વાધે ઉરે. ૮૨

કર્વા સ્નાન, જતો હતો કદિક હું શ્રી પંચ ગંગાતટે
કર્તો દર્શન બિંદુ માધવ તણું, સ્થાને જતાં તે પથે,
સ્નાને નિત્ય મહર્ષિયો બહુ મળે શ્રી પંચ ગંગાતટે
નાના શાસ્ત્રવિનોદ વાત કરતાં આનંદ ચિત્તે વધે. ૮૩

દુર્ગાઘાટ કદી કરે સ્નપન જૈ, જ્યાં ધૃતપાપા મળી
કર્તો સ્નાન કદી તટે તટ જઈ શ્રી બ્રહ્મઘાટે વળી.
કર્તો પૂજન માર્ગમાં પ્રતિ દિને શ્રી પંચગંગેશનું
પાતાળરિચિત લિંગ અદ્ભુત દિશે પ્રાચીન તે તો ઘણું. ૮૪
શ્રી ગંગાતટ ઉત્તરોત્તર દિશા ભેતો ઘણા હર્ષથી
સ્નાનાર્થે સરતો તટે તટ વળી શ્રી બ્રહ્મઘાટાવધી,
શ્રી ગંગાતટ દેવ દર્શન કરી પાછો વળી દક્ષિણે
ઘાટે ઘાટ નિરીખતો ઝટ જતો શ્રી વિશ્વનાથાર્યને. ૮૫

શ્રી ગંગા, કિરણા સમાગમ થકી જોતો જતો દક્ષિણે
 જાટારાલય, રામઘાટ નિરખી, જોતો નવા ઘાટને,
 શ્રી અગ્નીશ્વર ઘાટ ઠાઠ નિરખી, ને ઘોસલા ઘાટનો
 ગંગા મહેલ વિશેષ ઠાઠ નિરખી, આનંદ વાઘે ઘણો. ૮૬
 ગંગા મહેલ નજીક દક્ષિણે લાણી શ્રી સંકટા ઘાટ છે
 ત્યાંથી આગળ દક્ષિણે ચમકરેશે સીંધિયા ઘાટ છે,
 શ્રી ગંગાતટ ઘાટ ઠાઠ નિરખ્યો શ્રી સીંધિયા લૂપનો
 મહોટો ઘાટ નમી ગયેલ નરખી સૌ ખેદ પામે જનો. ૮૭
 વાટે ઘાટ નમેલ તે નિરખતા જોતા જતા આગળે
 કર્તા દર્શન દત્તાઘાટપર જે શ્રી દત્તાના મંદિરે,
 શ્રી ગંગાતટ મંદિરે નિરખતા ભાવે જઈ વંદતા
 આગે શ્રીમણિકર્ણિકાતટ જઈ આનંદને પામતા, ૮૮
 શ્રીગંગામણિ કર્ણિકા જળ વિષે સૌ સ્નાન આવી કરે
 ભાગ્યે શ્રીમણિકર્ણિકા તટ મળે. સ્નાને વિમુક્તી મળે,
 શ્રી ગંગાતટ ચક્રપુષ્કરણિના સંસ્નાન કુંડે કરી.
 શ્રીગંગામણિકર્ણિકાતટ જળે સંસ્નાન કર્તા વળી. ૮૯
 નિત્યે શ્રીમણિ કર્ણિકા પર જઈ. સ્નાન, પ્રણામો કરી
 ત્યાંથી આગળ દક્ષિણે પ્રસરતા, શ્રી ગાંગતીરે સરી,
 શોભા ગાંગતટે ઘણી નિરખતા, ઘાટે સ્મશાને જતા
 તે પ્રાચીન મહા સ્મશાન નિરખી, સંપ્રાર્થતા, વંદતા. ૯૦
 પુણ્યાત્મા જ મહા સ્મશાન શયને પામે વિમુક્તી ખરે
 કાને તારકમંત્ર યત્ર મરણે વિશ્વેશ આવી લાણે,
 વંદી નિત્ય મહાસ્મશાન તટને, આનંદ સંવર્ધને

શ્રી કાશીપુરમાં પ્રવેશ કરતા, શ્રી વિશ્વનાથાર્યને. ૯૧

શ્રી વિશ્વેશ્વરનું સમર્થન સદા કર્તા પ્રશાંતે મને
ચિત્તે હર્ષ ઘણો થતો પ્રતિદિને શ્રી અન્નપૂર્ણાર્યને,
શ્રી હુંડી ગણુરાજ પૂજન કરી, આનંદને પામતા
માર્ગે દર્શન દેવનાં બહુ કરી, સંસ્થાનમાં આવતા. ૯૨

કર્તા સ્નાન સમર્થનો પ્રતિદિને એ રીત આનંદથી
શ્રી ગંગાતટ ખાસ વાસ કરતા, નિર્મુક્ત સંતાપથી,
કર્તા સંત સમાગમો, હરખતા વાંચી ઘણાં આગમો
આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ સર્વ વિસરે, શાંતી રહે ચિત્તમાં. ૯૩

શ્રી મદ્ભૈરવનાથ મંદિર જઈ, કર્તા સુખે દર્શનો
શ્રી આનંદવને વિશેષ વસતાં, આનંદ વાધે ઘણો,
શ્રી વિશ્વેશ્વરગંજ આદિક ઘણાં જોયાં બનરો વળી
સર્વત્રે રસના બનારસ વિષે ભંડાર ભાળ્યા કરી. ૯૪

આદ્યશાસ્ત્ર એક અદ્ભુત શિવ પ્રાસાદ પ્રખ્યાત છે
જેમાં ચૈદશ કોતરેલ સઘળો કાશીપુરી ઠાઠ છે,
જોતાં કોતર કામ નામ સહિતે ચિત્રેલ યાત્રા બધી
શ્રી કાશીપટ; શિષ્યકામ નિરખી, આનંદ વાધે અતિ. ૯૫

શ્રી વિશ્વેશ્વર ઘાટ ઠાઠ નિરખી, નહાતા ઘણા ભાવથી
ઘાટે ઘાટ દશાશ્વમેધ પર જૈ, ત્યાં સ્નાન કર્તા કદી,
શ્રી કાશી મનુજેશ રામનગરી દેખાય સામે તરે
શ્રી ગંગાતટથી જ વંદન કરી, જોયું નહી ગામ તે. ૯૬

આગે નારદ ઘાટ તેમજ અહલ્યા ઘાટનો ઠાઠ છે

શ્રી સોમેશ્વર ઘાટ, આગળ જતાં કેદારનો ઘાટ છે,
 કેદારેશ્વર ઘાટ જૈ સ્નપન ત્યાં કેદાર કુંડે કરી
 શ્રી યક્ષેશ્વર ઘાટ દર્શન કરી લોલાક ઘાટે ફરી. ૯૭
 એશી સંગમ રામ ઘાટ પર જૈ સંસ્નાન સઘે કરી
 શ્રી ગંગાતટ દક્ષિણે, અવસરે સૌ ઘાટ જોયા ફરી,
 જોઈ ઘાટ અનેક, ઠાઠ નિરખી ચોવાટ ચૌટાં તણો
 વિશ્વે અદ્ભુત વિશ્વનાથ નગરી, લાળી ઠરે સૌ જનો. ૯૮
 કુંડો, વાવ, કુવા, પાવત્ર જળના, છે, ઠામ ઠામે ઘણા
 દેવો, દાનવ, માનવે, તપ કર્યાં, તે સ્થાનમાં શી મળ્યા ?,
 ઠામે ઠામ શિવલયો, વિધવિધાં દેવાલયો છે બધે
 કાશીક્ષેત્ર અસંખ્ય મંદિર તણી સંખ્યા કરી કો શકે ? ૯૯
 યાત્રા શકત્યનુસાર તત્ર વિચરી, યાત્રી સંજીકો કરે
 વિશ્વેશાલય મુક્તિ મંડપ વિષે વિશ્રામ આવી કરે,
 કાશીક્ષેત્ર તણો અપાર મહિમા, કો પાર પામી શકે ?
 બ્રહ્મા, શેષ, સરસ્વતી, મુનિવરો, દેવા સુરોયે થકે. ૧૦૦
 શ્રી કાશીકર દેવશંકર સુધી સન્મિત્રના સંગથી
 કાશીક્ષેત્ર વિષે અશક્ત પણ મહેં યાત્રા કરી શક્તિથી,
 તે આનંદવને સહૈવ વિચરી આનંદ આપ્યો ખરે
 તહેનો તે ઉપકાર કેમ વિસરે, આ જન્મ જન્મોંતરે ૧૦૧
 શ્રી કાશી નિવશી યથા સમય હું, યાત્રા કરતો ચહું
 શ્રી વિશ્વેશ કૃપા કરો, સતત હું કાશી નિવાસી થઈ,
 શ્રી વિશ્વેશ અનુગ્રહે શિવપુરી કાશી વિષે ભાગ્યથી

યાત્રા, શકત્યનુસાર અલ્પ સમયે જે જે બની તે લખી. ૧૦૨

॥ एकया तद्गुणारूपायानं जिह्वावर्ण्यते कियत् ॥

॥ रोमवत्कोटिशिख्रेत्स्युस्ता स्तदा मद्विरः क्षमाः ॥ ૧ ॥

શ્રી આનંદવને સુખે નિવસતાં બે માસ આનંદથી
 શ્રી કાશીપુરથી પ્રયાણ કરવા ઇચ્છા ન લેશે થતી,
 થાતાં ભૈરવનાથનો હુકમ શ્રી કાશીપુરી છોડવા
 સંબંધી જન સર્વના અનુમતે ઇચ્છયું સ્વદેશે જવા. ૧૦૩
 શ્રીમદ્ભૈરવનાથની શુભ કૃપા કાશીપુરે જ્યાં સુધી,
 કાશી વાસ કરી શકાય સુખથી સાને ખરે ત્યાં સુધી,
 શ્રી કાશીપુર કોટવાળ હુકમ બે, કાશીપુરી છોડવા
 તો કાશીપુરમાં ટકી નવ શકે એકે ક્ષણે માનવા. ૧૦૪
 દેઇ; દાન, ઇનામ, ભેટ, સહને, હર્ષે યથાશક્તિયે
 શ્રી ગંગા, ગુરૂ વિશ્વનાથ ચરણો વંદી, પરાભક્તિયે,
 સંબંધી સહની લઇ અનુમતી ઇચ્છયું ગયાજી જવા.
 પ્રેમી આપ્તજનો વિયોગ ન સહે આવ્યા સહિ મૂકવા. ૧૦૫
 શ્રી કાશી પુનરાગમે મન કરી વિશ્વેશની પ્રાર્થના
 ગંગાને પ્રણમી પ્રયાણ સમયે પ્રાર્થી પુનર્લાવવા,
 આપ્તોને પ્રણમી વિદાય કરતાં વ્યાપી ઉદાસી બહુ
 બેશી અગ્નિરથે ગયાશિર જવા યાત્રી સધાવ્યા સહિ. ૧૦૬

॥ इति श्री काशीयात्रा द्वितीयः समुल्लासः ॥

॥ અથ શ્રીપ્રકીર્ણયાત્રો લ્હાસઃ ॥ ૩ ॥

॥ શ્રી ગયા ક્ષેત્ર યાત્રા ॥

॥ પંચક્રોશં ગયા ક્ષેત્રં ક્રોશમેકં ગયાશિરઃ ॥

॥ પંચ, ત્રય, નિવાસી ચ પુનાત્યા સપ્તમંકુલં ॥ ૧ ॥

॥ ઇષ્ટવ્યાં બહવઃ પુત્રા યદેકોપિ ગયાં વ્રજેત્ ॥

॥ સંતારયતિ માહાત્મ્યા દશ પૂર્વાન્ દશા પરાન્ ॥ ૨ ॥

॥ ફલ્ગુર્તીર્થે નરઃ સ્નાત્વા દૃષ્ટ્વા દેવં ગદાધરં ॥

॥ ગયાશીર્ષં પદાક્રમ્ય મુચ્યતે બ્રહ્મહત્યયા ॥ ૩ ॥

॥ દેશે શ્રીમગધે ગયાશિર મિતિક્રોશાત્મકં વિશ્રુતં ॥

॥ ક્ષેત્રં વિષ્ણુપદં ચ રુદ્રપદ મિત્યાખ્યાયમાનં ભુવિ ॥

॥ ફલ્ગોઃ પુણ્યતટે, તથાઽક્ષયવટે, વિષ્ણોઃ પદે પાવને ॥

॥ પુત્રઃ પિંડ સમર્પણા દિઙ્ભવે પિત્રો રુણાન્મુચ્યતે ॥ ૧ ॥

યાથાશક્તિ, સમાનુસાર, શિવપુ યાત્રા કરી ઉઘમે

શ્રીકાશીપુરથી ગયાશિર જવા ઉત્થાન કીધું અમે,

સારી શ્રાદ્ધ પિશાય મોચન મહાતીર્થે પ્રયાણે ગયા

સ્થાને શ્રાદ્ધ ધૃતે કરી, હરખતા સૌએ ગયાજી ગયા. ૧

કાશીક્ષેત્ર થકી પવિત્ર જલદી પોત્રીરૂણે છુટવા

મેશી અગ્નિરથે સુખે પરવર્યા, શ્રાદ્ધે ગયાજી જવા,

વાટે એક પુત્ર પુત્રા વિતરણી આવે, તહાં ઊતરી

સદ્ય સ્નાન કરી ગયાશિર ગયા શ્રાદ્ધાર્થ શ્રદ્ધા ધરી. ૨

સાથે સ્થાલકપતિ ચંચળ, અને માશી જડી માહરી
 શેઠજી મમપુત્રની પણ સહે, માતા વિના એકલી,
 ઔદિચ્ય, પ્રિય પ્રેમ જહેન વિધવા છે જહેન જે ધર્મની
 શ્રીકાશીકર સાથ માતુલ સુતા આવી વળી રૂક્મણી. ૩
 દૈવેચ્છાવશ પૌષ શુકલ દશમે કાશીથકી નિઃસર્વા
 શ્રીકાશીકર મિત્રને સહ લઈ, સૌ એ ગયાજી ગયા,
 એ એકાદશિના પ્રભાત સમયે, જહોર્યા ગયાજી અમે
 કીધો સ્ટેશન પાસ વાસ સુખથી સદ્ધર્મશાળા શ્રમે. ૪
 શ્રીકાશીકર—દેવશંકર અને સંખંધિનીયો સહે
 સ્વાતંત્ર્યે સુખવાસ ધર્મસહને કીધો, યથા સ્વગૃહે;
 કીધો શ્રાદ્ધ વિચાર સદા સમજી એકાદશી પર્વણી
 આવ્યો નોકર ગોરનો પણ તહાં, સાથે ગયા તેમની ૫
 પૂર્વે વિરૂંદ શામજી ઘર ગયાતા ગોર માંની અમે
 શ્રીકાશીકર સાથ અન્યગુરૂના ઘેરે ગયા આસમે,
 શ્રીમાળી દિગ્ગ ગોરના ઘર ગયા, નામે મહાદેવના
 ગાદી વારસ યોગ્ય હત્તસુત તે નારાયણીબાઈના. ૬
 ઘેરે ગોરતણા જઈ, પદ નમી શ્રાદ્ધાર્થ આજ્ઞા લઈ
 કર્વા શ્રાદ્ધ, તમામ સામન લઈ, આલ્યા બજારે થઈ,
 દૂરે સ્ટેશનથી ગયાપુર ખરે એકાદ છે યોજને
 આનંદે પગ આલતા પરવયા સાથે લઈ સર્વને. ૭
 આલ્યા વાટ, ગયાપુરી નિરખતા શ્રીફલગુતીથે જઈ

તીથે સ્નાન વિધાન, તપેણુ કરી, સત્ શ્રાદ્ધ સાર્યું તહીં,
 મધ્યાન્હોત્તર પિંઠ અર્પણુ કર્યાં શ્રીવિષ્ણુપાદોપરી
 સાર્યું શ્રાદ્ધ, તથૈવ અક્ષયવડે પીંઠ પ્રદાનો કરી. ૮
 શ્રીકૃદ્ગુતટ, તેમ અક્ષયવડે, શ્રીવિષ્ણુના સમદે
 ત્રૈણે સ્થાનક મુખ્ય શ્રાદ્ધ કરતાં, પા શ્રાદ્ધ લેખાય છે,
 અર્ધ શ્રાદ્ધ ગણાય છે, પણ તહાં, તે મુખ્ય મુખ્ય સ્થળે
 આખું શ્રાદ્ધ ગણાય, શ્રાદ્ધ સઘળાં જો શ્રાદ્ધ સર્વ સ્થળે. ૯
 તે તે સ્થાન તણો મહાન મહિમા, નાના પુગણો કથે
 શ્રદ્ધા શક્ત્યનુસાર આર્ય જન સૌ શ્રાદ્ધો કરે સત્પથે,
 સત્પુત્રે સુવિમુક્ત પિતૃરૂણુથી થાવા, ગયાળ જઈ
 કવું શ્રાદ્ધ ઘટે, સ્વપિતૃ ગણનું, વંશે વિવૃદ્ધી ચહી. ૧૦
 બાળ્યાં પર્વતનાં વિચિત્ર શિખરે શ્રીકૃદ્ગુતીથે ઘણું
 જ્યાં પ્રખ્યાત, પવિત્ર, પૂર્વજતણું છે સ્થાનકો શ્રાદ્ધનાં,
 જે જે સ્થાન નિવિષ્ટ શિષ્ટ પુરૂષે શ્રાદ્ધો કર્યાં આપણા
 તે તે સ્થાનક શ્રાદ્ધનાં વિધવિધાં લેખાય છે ત્યાં ઘણું ૧૧
 સૌએ શ્રાદ્ધ કરી સ્થળ ત્રયપરે એકાદશીના દિને
 આશિર્વાદ લઈ સ્વતીથ ગુરૂનો આવ્યા સુખે સ્ટેશને,
 આવી સ્ટેશન પાસ ધર્મસદને લેઈ કુળાહારને
 તે રાતે પ્રભુનું કરી ભજન સૌ સૂઈ રહ્યા સ્વાસને. ૧૨
 ખીજેદી નિજ નિત્ય કર્મ અટપી રાંધી સુખેથી જમ્યા
 ત્રીજેદી પણ દેવ દર્શન કર્યાં, તીથે ત્રિરાત્રી રહ્યા,
 પ્રેરી દર્શનમાટ સત્વર જવા શ્રી વૈજનાથે મતી
 સૌએ ચૌદશ સાંજરે હરખતા આલ્યા ગયાળ થકી ૧૩

॥ અથ શ્રીવૈજનાથયાત્રા ॥

॥ નમોસ્તુ રાવણેશાય, વૈજેશાય નમો નમઃ ॥

॥ વિદ્યેશાય ચ વૈદ્યાય, જોતિર્લિંગાત્મને નમઃ ॥ ૧ ॥

॥ માનુષં દુર્લભં પ્રાપ્ત વૈજનાથસ્યદર્શનં ॥

॥ ન કરોતિ નરો યસ્તુ તસ્યજન્મ નિરર્થકં ॥ ૨ ॥

સારી રાત કિયૂલ, ને જસદિયા, બે જંકશનોયે ગઈ

ખડોન્થા પૂનમને પ્રભાત સમયે, શ્રી વૈજનાથે જઈ,

છેટે સ્ટેશનથી મહા શિવપુરી એકાદ ગાઉ હશે

કીધો તત્ર જઈ નિવાસ, સુખથી સદ્ધર્મશાળા વિષે. ૧૪

પ્રાતઃ કૃત્ય કરી, પ્રભાત સમયે સાથે લઈ સર્વને

ચાલ્યા પૂજકવિપ્રસાથ હરખે શ્રી વૈજનાથાર્યને,

લકતોની બહુ લીડ તત્ર નિરખી, કળે ગભારે સરી

પૂજા સત્વર શંભુની પ્રથમદી પંચોપચારે કરી. ૧૫

આવી સ્થાનવિષે શિવાર્યન કરી, રાંધી નિરાંતે જમી

જેવા શંભુપુરી ખવિત્ર સઘળી, સાંજે ગયા ઉઘમી,

જેઠ શંભુપુરી, પ્રદોષ શિવનું હર્ષે કરી દર્શન

આવી આશ્રમ, વિશ્રમી, શયન ત્યાં કીધું નિરાંતે મન. ૧૬

ખીજે દી શિવનું પ્રશાંત સમયે કર્વા ગયા પૂજન

કીધું શાંત મને સુખોડશવિધી રૂદ્રાભિષેકાર્યન,

નૈવેદ્ય પ્રભુને નિવેદન કરી સૌને જમાડી જમ્યા
 ત્રીજેદી શિવનું સમયેન કરી નૈવેદ્ય અપીં જમ્યા. ૧૭
 મ્હોટા દુર્ગમ દુર્ગમધ્ય શિવનું પ્રાચીન સંસ્થાન છે
 ચોતરફ શિવમંદિરો પણ ઘણાં, મધ્યે મહા સ્થાન છે,
 મ્હોટા મંદિર મધ્ય ભવ્ય શિવજી શ્રી વૈજનાથેશ છે
 શંભુ સન્મુખ મંદિરે ગિરિસુતા, ઇશાન નંદીશ છે. ૧૮
 મ્હાડી ભૂમિ વિષે વિશેષ તરૂની ઝાડી વિષે ઉદ્ભવ્યા
 તે માટે શિવ વૈદ્યનાથ, જગતે શ્રીઝાડખંડી કહ્યા,
 શ્રી વિદ્યેશ્વર, વૈદ્યનાથ, પણ તે શ્રીવૈજનાથ પ્રભુ
 નાના નામ નિરૂકિતથી પ્રકટ થૈ, લેખાય વિશ્વે વિભુ. ૧૯
 પૂર્વે રાવણને પ્રસન્ન જલદી અત્રે થયા પૂજને
 તે માટે જગ રાવણેશ્વર કહે, શ્રીવૈદ્યનાથેશને,
 વેળનો અભિષેક, તન્મુખજળે માની મહાદેવ જે
 સર્વેવ પ્રકટયા, વદાય જગમાં શ્રીવૈજનાથેશ તે. ૨૦
 લિંગાત્મા પરમેશ પર્વતમય શ્રીવૈજનાથેશ છે
 જ્યોતિર્લિંગ પુરાણમાં પ્રથિત, તે શંભુ સ્વયંભૂ ખરે,
 ખારે જ્યોતિષલિંગ વર્ણન કર્યાં, શાસ્ત્રો પુરાણો વિશે
 તેમાં એક સુપર્યંલીપુર વિશે વૈજેશ પૂજાય છે. ૨૧
 શ્રીવૈજેશ્વર ખાસ વાસ ગમતો કૈલાસમાંહે યથા
 છે એકાંત નિવાસ લાયક સદા નિર્બાધ તે સર્વથા,
 શ્રીવૈજેશ્વરમાં ત્રિરાત્ર નિવશ્યા અત્યંત આનંદમાં
 કલૂકતે, જગદીશ, સત્વર જવા ઇચ્છા થઈ ચિત્તમાં. ૨૨

તીર્થ પ્રાદાણુ લૈરવાચક-મુંખાનંદ પ્રસન્નાતમા
 ત્હેને શકત્યનુસાર દાન અરપી, સ્નેહે કરી વંદના,
 શ્રીવૈજેશ્વર દેર દર્શન ચહી સંપ્રાર્થનાઓ કરી
 કલકેત્તે જલદી જવા મન કરી આલ્યા સહિ નિઃસરી. ૨૩
 ચાથેદી પુરથી પ્રયાણુ કરવા ઇચ્છી તૃતીયાદિને
 સંધ્યા, પૂજન, ભોજનાદિ અટપી, દે દાન સદ્વિપ્રને,
 પૂજનતે પ્રણમી પ્રયાણુ સમયે શ્રીવૈજનાથેશને
 મધ્યાન્હોત્તર વેજનાથ પુરથી આવ્યા સહિ સ્ટેશને. ૨૪

॥ અથ શ્રીકલકત્તા મહાકાલી યાત્રા ॥

॥ દીપ્તશુદ્રેગયોગાદ્વદનહલહલંબજિહ્વાગ્રલીઢ-
 ॥ બ્રહ્માંડક્ષોદ્રર્ચિદુપ્તબલતરભવજ્ઞાઠરાગ્નિસ્ફુર્લિન્ગામ્ ॥
 ॥ કાલીં કંકાલવેષામતુલગલચલન્મુંડમાલાકરાલાં
 ॥ ગુઝાસંવાદિનેત્રામજિનનિવસનાં નૌમિપાશાદિહસ્તાં ॥ ૧ ॥
 ॥ પ્રચ્છંદ ચ્છંદમુણ્ડયો મહાબલૈક ચ્છંડિની ॥
 ॥ હ્યનેક રુણ્ડ મુણ્ડ યુગ્રણે વલૈકદાયિની ॥
 ॥ કચિત્વશક્તિકારિણી રમાવિલાસદાયિની ॥
 ॥ મુદેઽસ્તુ કાલિકાસદા સમસ્તપાપહારિણી ॥ ૨ ॥
 ॥ પુણ્યાઃ સન્તઃ પરહિતરતા બંગદેશોદ્ભવા યે ॥
 ॥ ભૂમેરસ્યાઃ સમુદયકૃતે સંયતન્તે સદૈવ ॥

॥ ગંગાતીરે રુચિરધવલે મંદિરે સુન્દરે તે ॥

॥ વીક્ષ્યન્તે બાં વિમલહૃદયાઃપાપદૂલ્લક્ષ્યમૂર્તિમ્ ॥ ૩ ॥

એશી અગ્નિરથે ગયા, જસદિયા નામે મહા જંકશને
 ત્યાં ગાડી બદલી સુખે ઝટ ગયા, ખોઆ ચતુર્થાદિને,
 ખોઆ સ્ટેશન હાવરા, કલકટે આઠે સવારે અમે
 જ્યેષ્ઠ સ્વાત્મજ રામશંકરતણા જે ઊતર્યા આશ્રમે. ૨૪
 હુર્જે આશ્રમ વિશ્રમી, સઉ સુખે ત્યાં સ્નાન સંધ્યા કરી
 લેઈ લોજન ભાવતાં હરખથી, આરામ લીધો જરી,
 હો આરામ, સ્વપુત્રસાથ ફરવા સાંજે ગયા સ્કેરમાં
 સંબંધી જન સર્વને પણ મળી આવ્યા સુખે સ્થાનમાં. ૨૫
 આનંદે દિન સાત તત્ર નિવશી, જોયું ફરી સ્કેર તે
 સાથે ખાંધવ, મિત્ર, પુત્ર, ફરતાં આનંદ વાધે બધે,
 જુની તેમ નવી બજાર નિરખી દેશી વિદેશી તણી
 સાશ્વર્યે નિરખી થયા ચકિત સૌ તે સ્કેર શોભા ઘણી. ૨૬
 એંગલો ગુર્જર સ્કૂલ વાર્ષિક મહામેળાવડે સૌ મળ્યા
 શ્રીદર્ભંગ નરેશ, દર્શન તહાં આમંત્રણે જે કર્યાં,
 વર્તે આપ સનાતન શ્રુતિપથે વર્તાવતા સર્વને
 એવા અત્ર રમેશસિંહ સરખા છે ધન્ય જૂપાલને. ૨૭
 શ્રીકાલી જગદંબ દર્શન કર્યાં, વારે રવીયે જઈ
 કાલીનો મહિમા મહાન નિરખી આશ્ચર્ય પામ્યા તહીં,

શ્રીગંગાતટ ઉત્તરાયણદિને જે સ્નાન સૌએ કર્યું
 તીર્થે શક્યનુસાર પર્વદિવશે કાંઈક ત્યાં વાપર્યું. ૨૮
 મહોટા સંગ્રહ સ્થાનકે વિધવિધ પ્રાચીન અર્વાચિની
 જોઈ અદ્ભુત વસ્તુઓ પણ ઘણી દેશે વિદેશે બની,
 ભાળી ખંડિત મુર્તિયો વિધવિધ પ્રાચીન લેખો ઘણા
 સાનંદે અભિનંદતા હરખા, સ્થાને ગયા આપણા. ૨૯
 માશીનો સુત વિશ્વનાથ પણ ત્યાં સાથે વસે પુત્રની
 તેણે તત્ર ઘણા પ્રસન્ન મનથી સેવા કરી સર્વની,
 સંબંધી નિજના બરાણપુરના ત્યાં રામભાગી વસે
 પ્રોત્સાહે પડણાગતો બહુ કરી તેણે સુપ્રીતી વશે. ૩૦
 ગંગાસાગર સંગમે મકરનો મેળો મહા થાય છે
 બેશીને જળયાનમાં દ્વિપવિષે યાત્રી ઘણા જાય છે,
 ઇચ્છા તત્ર જવા થઈ, પણ તહાં ભાળી ઘણી ભીડ તે
 ગંગાસાગર આળશી મન ગયું, સ્નેહી જનોના મતે. ૩૧
 કલ્કત્તે દિન સાત ખાસ નિવશી, સૌ સાથ આનંદથી
 જોઈ આમજનો સહે બહુ ફેરી તે સ્કેર શોભા બધી,
 થાતાં નિશ્ચય, પૌષ કૃષ્ણ દશમે જાવા જગન્નાથજી
 આપી આશિષ પુત્રને પરવર્યા રાતે સહીએ સહ. ૩૨
 બેઠા અગ્નિરથે લઈ ટિકટ સૌ શ્રી હાવરાથી સહ.
 ચાલી લોકલ સઘ ખર્જુર થૈ સીધી જગન્નાથજી
 રાત્રી અગ્નિરથે ગઈ દશમની, એકાદશીને દિને
 સૌ સાનંદ સવાર સાત સમયે ખોડ્યા પુરી સ્ટેશને. ૩૩

॥ અથ શ્રીજગદીશયાત્રા ॥

॥ મહામ્બોધેસ્તીરે કનકરુચિરે નીલશિસ્વરે ॥

॥ વસન્ પ્રાસાદાન્ત સ્સહજબલભદ્રેણ બલિના ॥

॥ સુભદ્રામધ્યસ્થઃ સકલસુર સેવા વસરદો ॥

॥ જગન્નાથઃ સ્વામી નયનપથગામી ભવતુ મે ॥ ૧ ॥

॥ અદો યદારૂ પ્લવતે સિન્ધોઃપારે અપૂરુપં ॥

॥ તદારભસ્વં દુર્હણા સ્તેનગચ્છ પરસ્તરં ॥ ૧ ॥ ઋ.સં.મંત્રઃ ॥

॥ જગદીશં નમસ્કૃત્ય રથયાત્રામહોત્સવે ॥

॥ ભવયાત્રા વિનિર્મુક્તો યાતિ વિષ્ણોઃ પરં પદં ॥ ૧ ॥

એશી અશ્વરથે ગયા પુરવિષે સદે સુભાગ્યેઠયે

શ્રીમાળીદ્વિજ ગોર શ્રીવનવિહારી રામચંદ્રાલયે,

આત્મારામ સુશીલ તીર્થગુરુપુત્રેદિનાનાથના

લક્ષ્મીમંદિરમાં સુકામ સુખનો આપ્યો, કરી આહવા. ૩૪

॥ સમુદ્ર સ્નાનમંત્ર. ॥

૧ ॥ ઓં નમોવિશ્વગુપ્તાય નમોવિશ્વપરાય તે ॥

॥ સાન્નિધ્યં કુરુદેવેશ સાગરે લવણાંભસિ ॥ ૧ ॥

॥ અગ્નિશ્વતે યોનિરિઢાચદેહો રેતોધાવિષ્ણો રમૃતસ્ય નાભિઃ ॥

કલકતેથી જગન્નાથજીની દીકરી ૧ ના રૂ. ૪-૧૪-૦

શ્રીજગન્નાથ શાકે ૧૧૧૯-૨૦ શ્રીગુર્જરદેશાધીશ્વર અનંગલીએ
પ્રસ્થાપ્યાનો લેખ છે.

૧૧. એવંજપનપાંડવસત્યવાચ્યં તતોવગાહેતપર્તીં નદીનાં ॥ ૨ ॥

૧૨. અન્યથાહિકુરુશ્રેષ્ઠ દેવયોનિરપાંપતિઃ ॥

૧૩. કુશાગ્રેષ્ણાપિકૌંતેય નસ્પૃષ્ટવ્યો મહોદધિઃ ॥૩॥ભા.વ.અ.૧૧૪

પ્રાતઃ કૃત્ય કરી, સમર્ચન કરી, શ્રીમજ્જગન્નાથનાં
મધ્યાન્હે સહ સાથ સ્નાન કરવા તીરે ગયા અખિના,
તે એકાદશિયે સમુદ્રતટ જૈ સંસ્નાન કીધું અમે
સાધ્યાવંદન તર્પણાદિક કરી હર્ષે વળ્યા આશ્રમે. ૩૫

માર્ગેઅદ્ભુત મંદિરો નિરખતા પ્રાચીન અર્વાચિનો
કર્તા દર્શન દેવનાં હરખતા, ભેટી ઘણા સજ્જનો,
પૂછીને પથ ચાલતા વિધવિધાં જોતા ઘણાં આશ્રમે
માર્ગે શંકરઆચાર્યનો મઠ વળી ભાળ્યો સુ સોહામણો. ૩૬
શ્રીમચ્છંકરઆચાર્ય વિશ્વગુરૂયે કીધેલ સંસ્થાપન
શ્રીગોવર્ધન નામના મઠવિષે કવાં ગયા દર્શન,
તીથે અખિતટે અપૂર્વ મઠ તે શ્રીશંકરાચાર્યનો
એકાંતે નિરૂપદ્રવે નિરખતાં આનંદ વાધ્યો ઘણો. ૩૭

સ્વામી શ્રીમધુસૂદન પ્રવચસે, શ્રી તીર્થ નામા રહે
કીધાં દર્શન તેમનાં. સવિનયે, વંદી ઘણા ઉત્સહે,
પીઠાધીશ્વરથી તમામ મઠની જાણી વ્યવસ્થા ખરી
આર્શિર્વાદ લઈ પ્રસન્ન મનથી ચાલ્યા પ્રણામો કરી. ૩૮
સાંજે શ્રી જગદીશનાં પુનરપિ પ્રેમે કર્યા દર્શન
આવી સ્થાન, હવિષ્ય ભોજન કરી, રાતે કર્યું આસન. ૩૯

ઊઠી સઘ સવાર પૂજન કરી શ્રીમજ્જગન્નાથનાં
 ચોતર્ફે પણ મંદિરો બહુ ફરી જોયાં ઘણાં દેવનાં,
 આઠ્યા સ્થાન વિષે, વિશેષ હરખે સાથે ફરી સર્વના
 આઠ્યો થાળ, જમ્યાં સહિ, પણ અમે ભાવે કરી વંદના. ૪૦
 ભારે ભૈરવચક્ર વક્ર મહિમા ભાળ્યો, જગન્નાથનો
 વર્ણા વર્ણુ વિલેહ ભાન રહિતે ભકતો કરે ભોજનો,
 ભકતો ભાવ વિષે વિલેહ ન ગણે કો ભાત કે ભાતનો
 શૂદ્રપૃષ્ઠ પ્રસાદ ભક્ષણ કરે, રાંધેલ સૌ ભાતનો. ૪૧
 ખોટી અંધપરંપરા પ્રચલતી જોઈ જગન્નાથમાં
 આશ્ચર્યે નિરખી અશાસ્ત્ર મહિમા દુઃખી થયો ચિત્તમાં,
 ખોટી શૂદ્રપરંપરા પ્રચલતી જોઈ અશ્રદ્ધા થઈ
 શ્રદ્ધાએ પ્રભુનું પદોદક લઈ, તે ભાત લીધો નહીં. ૪૨
 ભાવે ભાત ઘણાક ભક્ત જન સૌ ઘેરે લઈ જાય છે
 યાત્રીના ઘર જૈ પ્રસાદ સમજી, માગી લઈ ખાય છે,
 એવી અંધપરંપરા પ્રચલતી સર્વત્ર દેખાય છે
 શ્રદ્ધા, શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ વર્તનવિષે ખોટી જ લેખાય છે. ૪૩
 જ્યાં કાપાલિક શાકત ભેર જામે, તે દેશ છે નિંદ્યા
 દેશે દૂષિત શાસ્ત્ર વર્ણન કરે, ખંગાળ ને એઢિયા
 શ્રીકાળી, જગદીશની, સમય આ યાત્રા જગત્પાવની
 તેથી તે અવની પવિત્ર, પણ છે, યાત્રા વિના પાપની ૪૪
 પૂર્વે ભૈરવ ચક્ર ભેર જામે અત્રે હશે ચાલતું
 તેથી તાંત્રિક વામ માર્ગમહિમા ચાલ્યો હશે આ વધુ,

સૌને તાંત્રિક, યાંત્રિક, બ્રમણ્યમાં નાખે મહા માંત્રિકો
 જેને સદ્ગુરુ, શાસ્ત્ર, ઇશ્વર, કૃપા, લેખે બમાવે ન કો. ૪૫
 ષટ્ કમોદિત વૈશ્વદેવ કરવા સ્થાને રસોઇ કરી,
 નૈવેદ્ય પ્રભુને નિવેદન કરી, ખાધું હરીને સ્મરી;
 સાંજે શહેર નિરીખતા, વિચરતા, સંધ્યા તળાવે કરી,
 રાતે શ્રી જગદીશ દર્શન કરી, આવ્યા મુકામે ફરી. ૪૬
 રાત્રી સૂક્ત લાણી, કરી બજન સૌ નિશ્ચિંત સૂઇ રહ્યા,
 ઊઠી તેરથને પહોંચે જલદી ન્હાવા તળાવે ગયા;
 ન્હાઇ, શ્રી જગદીશ દર્શન કરી, રાંધી કરી લોજન,
 સાનંદે કરવા પ્રયાણ પુરથી સૌએ કયું ચિંતન. ૪૭
 પૌષ કૃષ્ણ ત્રયોદશી દિન અમે શ્રી મન્મથગત્તાથથી,
 વંદી શ્રી જગદીશને પરવયા સંધ્યા સમે હર્ષથી;
 શ્રદ્ધા શક્યનુસાર લેટ અરપી, લે આશિષો ગોરની,
 આવી સ્ટેશન રાતરે ટિકટ લે, છોડી પુરી નાથની. ૪૮
 જાતાં શ્રીજગદીશથી મુનિકટે વિખ્યાત વિશ્વે ઘણું,
 આવે સ્ટેશન માર્ગમાં પ્રભુતણું શ્રી સાક્ષિ ગોપાળનું;
 ખુદરોડ થકી જવાય જલદી મદ્રાસ, રામેશ્વર,
 શ્રી રામેશ્વર યાત્રિયો બહુ જતાં જ્યાં ઊતરી સત્વર. ૪૯

॥ અથશ્રી ભુવનેશ્વર યાત્રા ॥

॥ વેંગદેશં સમાસાદ્ય ભુવનેશાંતગઃ શિવઃ ॥

॥ ગૌડદેશઃ સમાખ્યાત્ સ્તત્ર શ્રી ભુવનેશ્વરઃ ॥૧॥

૧। સપાદલક્ષાદ્યુત્તમંદિરાણાં મધ્યેમહન્યંઢપ રાજમાનઃ ॥

૨। રાજોપચારૈસ્સતતં સમીજ્યઃ પાયાદપાયાદ્ ભૂવનેશ્વરો નઃ॥૨॥

ખડોઆ શ્રી ભુવનેશ રાત અરધી, સૂઈ રહ્યા સ્ટેશને,
પ્રાતઃ શ્રી ભુવનેશમાં પરવર્યા, ઘેરે ગયા ગોરને;
ત્યાં બંસીધર નામ ગોર નિવસે કેદારનાથાત્મજ,
શ્રીમાળીદ્વિજ ગોર તે શુભનિધી દેખ્યો, ન ધર્મધ્વજ.૫૦

તે ગોરે સુખવાસ ખાસ સહને આપ્યો સ્વતંત્રે મહા,
આવી યોજન દૂર સ્ટેશનથકી વિશ્રામ કીધો તહાં;
સઘે પ્રાદ્વિષ્ણુ સાથ બિંદુસર જૈ ત્યાં સ્નાન, સંધ્યા કરી,
ભાવે શ્રી ભુવનેશ પૂજન કરી આખ્યા મુકામે ફરી. ૫૧
સંસ્થાને સહ સાથ ભોજન કરી, કર્વા ગયા દર્શનો,
ઠામે ઠામ શિવાલયો નિરખતાં આનંદ વાધે ઘણો;

પંચકુશલિષે શિવાલય સવાલાખો કહેવાય છે,
ખંડેરો, શિવમંદિરો વિધવિધાં અઘાપિ દેખાય છે. ૫૨
મુખ્ય શ્રી ભુવનેશ મંદિર, યથા શ્રીમન્નગન્નાથનું,
શોભે છે જગદીશ મંદિરથકી પ્રાચીન આતો ઘણું;

નિત્યે શ્રી ભુવનેશમાં પશુ ઘણા હંડા ચઢે ભાતના,
લે છે ત્યાં શિવનો પ્રસાદ સંઘળા ભક્તો કરી આહના. ૫૩

પૂજા થાય સુષોડ્ધોપકરણે રાજોપચારે સદા,
ભાળી શ્રીભુવનેશ વૈભવ મહા, આશ્ચર્ય પામે બધા;
લાગે શ્રી ભુવનેશ્વરાનુકરણ શ્રીમન્નગજાથનુ,
ભુનાને વિસરી જઈ જગત સૌ આહે નવું ને નવું. ૫૪

રાતે સૌ શયનાર્તિ દર્શન કરી આવ્યા સુખે સ્વાસને,
ગાતા શંકરના મહાન મહિમા સૂતા નિશિંતે મને;
પ્રાતઃકૃત્ય કરી દ્વિતીય દિવશે દર્શો ગયા દર્શને,
કેદારેશ્વર, એક યોગન પદે, ત્યાં લે ગયા સર્વને. ૫૫

ઈશાને ભુવનેશથી શિવ મહા કેદારનુ ધામ છે,
એકાંતે નિરૂપદ્રવે નિવસવા સંસ્થાન તે યોગ્ય છે;
લિંગાત્મા ભુવનેશ પર્વતમયે શંભુ સ્વયંભૂ યથા,
કેદારેશ્વર લિંગ પર્વતમયે શંભુ સ્વયંભૂ તથા. ૫૬

ગૌરી કુંડ વિષે વિશુદ્ધ મનથી કાયા કરી નિર્મળી,
તીર્થે તર્પણ પ્રદાયજ સહિતે મધ્યાન્હ સંધ્યા કરી;
ગૌરીકુંડ તટોપરી ભગવતી ગૌરી, સમર્થા કરી,
કેદારેશ્વરનું સમર્થન કરી સંસ્થાન જોયાં ફરી. ૫૭

સાહે ૫૮૮ શ્રી માલવ દેસાધીશ્વર લલાટેન્દુ કેસરીયે શ્રી ભુવને-
શ્વર સંસ્થાન સંસ્થાપના લેખ છે.

મ્હોટાં અફલુત મંદિરો બહુ ફરી ભાવે કરી પૂજનો,
 કુટો નિર્મળ નીર પુણું નિરખી આનંદ વાધ્યો ઘણો;
 શ્રી હર્ભંગ નરેશનાં પુનરપિ કુટે થયાં દર્શનો,
 દર્શશ્રાદ્ધ કરે, સનાતનપથી, ત્યાં હર્ષ વાધ્યો ઘણો. ૫૮
 મ્હોટાં અફલુત મંદિરો નિરખતા આનંદને પામતા,
 સાંજે શ્રી ભુવનેશ દર્શન કરી આઠ્યા મુકામે બધા. ૫૯
 ત્રીજેદી શિવ માઘ શુકલ પડવે પ્રાતઃ કરી કૃત્યને,
 ભાવે શ્રી ભુવનેશ પૂજન કરી આઠ્યા સહી દર્શને;
 મ્હોઠ્યા યોજન દૂર દક્ષિણ પથે કર્તા ઘણાં દર્શનો,
 સદ્ગ્રામે જનકેશ દર્શન કર્યાં, આનંદ વાધ્યો ઘણો. ૬૦
 દેવા શંકરણી અનૂપમ હવા તે દેવ ભૂમીવિષે,
 બાંધે છે બહુ બંગલા મુધનિકો બંગાળના ચૌદશે;
 મધ્યાન્હોત્તર દર્શનો બહુ કરી, આઠ્યા સુખે આશ્રમે,
 નૈવેદ્ય પ્રભુને નિવેદન કરી, સાંજે જમ્યા સૌ અમે. ૬૧

॥ અથ સ્વદેશાભિગમનમ્ ॥

માર્ગે ખડગપુરે, વળી નગપુરે, આકોલ, બ્રહ્મવળે,
 સાનંદે જળગામ જંકશન થઈ, રૈ' નંદબારે પુરે;
 આઠ્યા સૂરત, એકદી અહમદાવાદે સુખેથી ઠરી,
 મ્હોસાણા, થઈ પાટણુ સ્વનગરે આઠ્યા મુયાત્રા કરી. ૬૨

રાતે શ્રી ભુવનેશથી પરવરી, પ્રાતર્દ્વિતીયાહિને,
 ખડોચી ખડગપુરે, રહી દિન બધો રાંધી જમ્યા સ્ટેશને;
 બેશી અગ્નિરથે સુખડગપુરથી રાતે લઈ સર્વને,
 ખડોચ્યા નાગપુરે સવાર કશના યોગે તૃતીયાહિને. ૬૩
 કીધો સ્ટેશન પાસ વાસ સુખથી સદ્ધર્મશાળા વિષે,
 મધ્યાહ્નહોત્તર પાક લોજન કરી બેવા ગયા સ્થેર તે;
 સાયાન્હે પુનરેવ ધર્મ સદને આવી સુખે શાંતિયે,
 રાત્રી સુકત ભણી, કરી ભજન સૌ સુધ રહ્યા રાત્રિયે. ૬૪
 આથે નાગપુરે રહી દિન બધો રાતે જઈ સ્ટેશને,
 બેશી અગ્નિરથે નવે પરવર્યા સાથે લઈ સર્વને. ૬૫
 ખડોચ્યા પાંચમને ખડરોડ સુખથી સૌ મુર્તિન્ન સ્ટેશને,
 ગાડીની અથડામણે અધવચ્ચે રે'લું પડયું સર્વને;
 સંધ્યા સ્નાન કરી, ચહાય પણ પી બે ખડોર ઠેર્યા તહીં,
 બે વાગ્યે ઝટ મુર્તિન્નપુર થકી ગાડી અગાડી ગઈ. ૬૬
 આકોલા પર થૈ ભુસાવળ ગયા, રાતે મહા જંકશને,
 આખી રાત મુસાફરાશ્રમવિષે સુધ રહ્યા સ્ટેશને;
 બેશી અગ્નિરથે ભુસાવળ થકી પ્રાતઃસમે ઉઘમે,
 ખડોચ્યા શ્રીજળગામ જંકશન સુખે સાતે સવારે અમે. ૬૭
 આઠે તે જળગામ જંકશન થકી તામી થઈ રેલવે,
 ખડોચ્યા આમલનેર સ્ટેશન નવે, ત્યાં સ્નાન કીધું નબે;

સઘે ત્યાં ફળનો અહારજ કરી ચાલ્યા અગાડી ખમ્મે,
ખડોઆ નંદરખાર તેજ દિવસે બે વાગતાના સમ્મે. ૬૮

છટ્ટે નંદરખારમાં જટ જઈ વારે શુભે મંગળે,
સંખંધી જન સર્વને હરખથી લેટયા સુખે સત્વરે;
માસાજી સદને મુકામ સુખથી કીધો મહાદેવમાં,
સાથેનાં સઉને મુકામ સુખનો ફાળ્યો મહા સ્થાનમાં. ૬૯

સત્સનેહે બહુ આગ્રહે સ્વજનના ત્યાં પાંચ રાતો રહ્યા,
ત્યાં બાળાપુર ને બરાણપુરથી આવી સઉયે મળ્યા;
સંખંધી જન સાથે પાંચ દિવસો આનંદથી નિગમ્યા,
ત્યાંથી બારશને દિને સ્વજનની આજ્ઞા લઈ નીકળ્યા. ૭૦

શ્રી કાશીકર આગ્રહે સ્વજનના કોહે મુસાળે રહ્યા,
સઘે પાટણ આવવા સુવિનવી આશીષ દે નીકળ્યા,
બેશી અગ્નિરથે સુખે પરવર્યા બે વાગતે બારશે,
આળ્યા સત્વર સ્ટેશને સુરતના, ત્યાં સાત વાગ્યા હશે. ૭૧
ત્યાં ગાડી બદલાય, તે નિરખતા બેશી રહ્યા સ્ટેશને,
ત્યાંથી મધ્યનિશા થતાં પરવર્યા સાથે લઈ સર્વને;
આવી તેરશને સવાર અમદાવાદે સજી ઉતર્યા,
મુકી સામન સ્ટેશને વશ વિશી, સૌ સ્થેરમાંહે ગયા. ૭૨
સ્થેરે તેરશ સોમવાર નિવશી સ્નેહી સગાંને મળ્યા,

ત્યાંથી ચૌશદને ખરેડ સઉની આજ્ઞા લઈ નીકળ્યા;
 મહેસાણે દશ વાગતે અતિ સુખે સૌ સાથ આવી ગયા,
 મારી સત્વર ત્યાંથી નિજગૃહે ખેરાળુ ગામે ગયાં. ૭૩
 ઇચ્છા, ચંચળ, પ્રેમખેન સહિતે સીધા સધાવી અમે,
 ત્યાંથી તે દિવસે સ્વપાટણપુરે આવ્યા સુખે સ્વાશ્રમે;
 માઘી શુકલ ચતુર્દશી શુભદિને વારે શુભે મંગળે,
 આવ્યા માસ ચતુષ્ઠયે સઉ સુખે યાત્રાકરૂ સત્વરે. ૭૪

॥ इति श्री प्रकीर्णयात्रोल्लासः ॥ ३ ॥

॥ यात्रानुभव सार दशकम् ॥

શ્રીમદ્ ભારત ભૂમિમાં વિધવિધાં યાત્રા સ્થળો છે ઘણાં,
 યાત્રા સર્વ સધાય આ જનમમાં, તે ભાગ્ય ક્યાં આપણાં ?
 અલ્પાયુષ્ય અશક્ત અલ્પજીવથી, યાત્રા બધી ના બને,
 શ્રદ્ધા શક્ત્યનુસાર માનવ કરી યાત્રા, પવીત્રી બને. ૧
 જ્યાં જ્યાં પૂર્વ મહર્ષિયો નિવસતા, તે તે સ્થળો પુણ્યનાં,
 એવાં ભારત ભૂમિમાં વિધવિધાં લેખાય તીર્થો ઘણાં;
 તે તે તીર્થવિષે વિશેષ વિચરી, નિષ્પાપ થૈયે ખરે,
 શ્રદ્ધા શક્ત્યનુસાર પાવન થવા, સૌ તીર્થ યાત્રા કરે. ૨
 પૂર્વે તો પગ ચાલતા જન જતા, જોતા ઘણાં સ્થાનકો,
 નાના તીર્થ અનુક્રમે વિચરતા, જતાં તળતાં ન કો;

મહોટા સંઘ સજી મહાજન જતા, સાથે જતા નિર્ધની,
આશા પૂરણુ સર્વની પણુ થતી, સત્તીર્થ યાત્રા તણી. ૩
તીર્થે આ સમયે જવાય, પણુ તે દૂટી ગયાં સાધનો,
ચાલીને પગ જાય કોક, પણુ તે વિક્ષેપ પામે ઘણો;
વૈરાગી વિરલા વિના ધન સુખે તીર્થે સદા સંચરી,
યાત્રાઓ કરતા હશે, તદ્દપિ તે દેખ્યા ન દેખ્યા ફરી. ૪

ખર્ચી દ્રવ્ય અનેક કષ્ટ સહતાં, દૂરે તજી ધર્મને,
સઘે સાધન રેલતું તદ્દપિ હા ! નિર્દિષ્ટ યાત્રા બને,
ખર્ચી દ્રવ્ય, સુખે, સ્વધર્મ સહિતે જે તીર્થયાત્રા કરે,
દોડાદોડ વિના પ્રશાંત મનથી, સદ્ભાગ્ય તેનાં ખરે. ૫

સ્થાને સ્થાન વિશાળ ભવ્ય, સુખની છે ધર્મશાળા ઘણી,
આવી યત્ર કરે નિવાસ ફરતા, રાજા ધની નિર્ધની;
યાત્રી સૌ સુખ વિશ્રમી, અનુભવી સારી વ્યવસ્થા ઘણી,
આપે આશિષ ધન્યધન્ય સતતે સ્વર્ગે વસે આ ધની. ૬

યાત્રા આ સમયે થઈ બહુસુખે. આનંદ આગ્યો બહુ,
સદ્ભાગ્યોદયથી જ ફેર પણુ હું તે તીર્થયાત્રા ચહું;
પ્રાર્થુ શ્રી પ્રભુને, થઈ બહુદકી, પ્રારબ્ધ હું નિર્ગમું.
એવી સન્મતિ આપશે પ્રભુ ! મહને “હું તીર્થયાત્રી રમું,
તીર્થે સાધુ સમાગમે મન રમે, દુર્વાસાઓ શમે,
વિક્ષેપ ક્ષય કારણે મુનિવરો થૈ તીર્થેવાશી રમે;

તીર્થે ખાસ કરી નિવાસ, સતતે ત્યાગી બધા વૈભવો,
અંત ખહીર વિશુદ્ધ ધી, દમ-દયા-દાને, તરે માનવો. ૮

નાના તીર્થવિષે વિશેષ ભટકયે નાના ઉપાધી નડે,
સઘે નિર્મળ થાય ચિત્ત, પણ તે એકે સ્થળે ના ઠરે;
તીર્થો શક્યનુસાર માનવ ફરી, જો એક તીર્થે ઠરી,
એકાંતે તપ આચરે, રિથર મને, તો રીઝશે શ્રી હરી. ૯

પ્રાયશ્ચિત્તમશે, યશે, સુખલશે, પુણ્યાશ, ઇત્યાદિકે,
યાત્રા સૌ કરતા જણાય જગમાં, વ્યર્થાશ ઔપાધિકે;
વિક્ષેપ ક્ષય કારણે ગૃહ તજી, કો એક તીર્થે ઠરી,
એકાંતે નિરૂપદ્રવે તપ કરે, તહેને મળે શ્રી હરી. ૧૦

શ્રીગંગા ગુરૂ વિશ્વનાથ ચરણે પ્રાર્થું પ્રણામો કરી,
સદ્ભાગ્યોદય માહરાં પ્રભુ કરો, તીર્થે વસું હું ઠરી:
શ્રી ગંગાતટ વિશ્વનાથ નગરી કાશી નિવાશી થજી,
એ આશી પરિપૂર્ણ ! પૂર્ણ કરશો; તત્સત્ સુશાન્તી ચહું ૧

શ્રી વિશ્વેશ્વરના અનુગ્રહ વશે, પુણ્યપ્રતાપે સરી,
યાત્રા ઉત્તર પૂર્વ તીર્થે વિચરી, ભાગ્યે બની તે કરી;
મૃત્યુર્થે સતતે યથામતિ લખી આ પદમાળા ગ્રથી,
તત્સત્ પરમાત્મ અર્પણ કરી, યાત્રું સદા સન્મતી. ૨

શ્રીમદ્દેકમ ઓગણીસ શત ને શીતોતરે વત્સરે,
અંપાષ્ટિદિને, સ્વજન્મદિવસે, ચાલુ વયે ત્રેપને;

સ્વાનંદે મણિશંકરે અથિત યાત્રા પદ્ય પુષ્પાંજલી;
વંદી સજ્જનને સમર્પણ કરી; નિદોષ છે, શ્રી હરી. ૩

॥ સત્પક્ષપાતિનોહંસા નૂનનાલીકવલ્લભાઃ ॥

॥ ગુણં ગૃહ્ણીત માદોષં નીરક્ષીર વિવેકિનઃ ॥ ૧ ॥

॥ ૐ તત્સત ॥



